William Shakespeare

MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ

Traducere de Ioana Ieronim

LiterNet.ro 2012

Redactor & format .pdf Acrobat Reader: Răzvan Penescu rpenescu@liternet.ro
Corectură: Mioara Angheluţă, Matilda Marin

Măsură pentru măsură, de William Shakespeare

Traducere: © 2012 Ioana Ieronim
Imagini: © 2012 Maria Ştefănescu
Editor copertă: © 2012 Iulia Tomescu
Fotografii: © 2012 Maria Ştefănescu (din spectacolul **Măsură pentru măsură** de la Teatrul Naţional „Marin Sorescu", Craiova. Regia: Silviu Purcărete, scenografia: Silviu Purcărete şi Gabriel Mănescu)
Toate drepturile rezervate.

© 2012 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărţii prin intermediul altor siteuri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sînt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 978-973-122-081-9

Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro office@liternet.ro

Personaje:

VINCENTIO – *Ducele*
ANGELO – *Locţiitorul*
CLAUDIO – *Un tânăr*
LUCIO – *Un tânăr cochet*
DOI DOMNI
TEMNICERUL
THOMAS şi PETER – *Doi călugări*
JUDECĂTORUL
VARRIUS
ELBOW – *Poliţai*
FROTH – *Un domn sărac cu duhul*
POMPEY – *Slujitor la MADAM OVERDONE*
ABHORSON – *Călău*
BARNARDINE – *Un puşcăriaş decăzut*
ISABELLA – *Sora lui CLAUDIO*
MARIANA – *Logodnica lui ANGELO*
JULIETA – *Iubita lui CLAUDIO*
FRANCISCA – *O călugăriţă*
MADAM OVERDONE – *Codoaşă*
Domni, ofiţeri, cetăţeni, un Băiat, servitori.

ACTUL I

SCENA I

Apartament în palatul DUCELUI.

(Intră DUCELE, ESCALUS, lorzi şi slujitori.)

DUCELE

Escalus.

ESCALUS

Domnule.

....

....

DUCELE

Să vorbesc de guvernarea statului
Îmi afectează parcă rostirea, cuvintele;
Tu ştii prea bine lucrurile-acestea,
Ce sfaturi să-ţi mai dau eu, după
Umila mea ştiinţă: rămâne doar
Să las în grija ta conducerea cetăţii –
Şi, iscusit cum eşti, vor merge strună toate.
Căci tu pricepi natura poporului,

Organizarea justiţiei comune, legile, Nimeni nu are cunoaşterea şi
Experienţa ta. Iată care ţi-e sarcina –
De la care nu voi îngădui abatere.
Cheamă-l pe Angelo, să vină.

(Slujitorul iese.)

El va lua una din înfăţişările noastre
În ce fel? Să ştii că l-am ales după multă
Gândire, să-mi ţină locul, i-am dat în mână
Biciul legii, iubirea de care mă bucur,
I-am încredinţat puteri depline
Ca locţiitor: tu ce zici?

ESCALUS
Nu este nimeni la Viena mai potrivit
Decât Lordul Angelo, să poarte pe umeri
Această înaltă onoare.

DUCELE
Iată-l că vine.

(Intră ANGELO)

ANGELO
Cu toată reverenţa, domnule,
Vin să aflu care vă este dorinţa.

DUCELE
Angelo,
Ai tu felul tău de a fi în care
Privitorul îţi poate citi întregul
Curs al vieţii. Tu nu eşti al tău,
Nu ai dreptul să risipeşti ori să îngropi
Neştiut în tine darul primit.
Cerul vrea să fim asemenea torţelor
A căror flacără nu luminează pentru ele;
Dacă virtutea n-o împărtăşim, este de parcă
Nici n-ar exista. Un mare spirit va găsi
Chemarea superioară – iar natura,
Zeiţa calculată, e un bancher
Care nu împrumută nici un strop de excelenţă
Din ce este al ei, fără a-şi socoti darul

Şi dobânda. Eu vorbeam de fapt
Aceluia care mă va reprezenta;
Fii gata, Angelo:
Îmi vei ţine locul în absenţă;
Aici la Viena pedeapsa şi graţierea
De limba şi inima ta vor depinde: Bătrânul
Escalus, întâiul, te urmează în rang.
Angelo, preia responsabilitatea.

ANGELO
Totuşi, domnule,
Metalul firii mele mai trebuie-ncercat
Înainte de a întipări
Un chip atât de important în monedă.

DUCELE
Să nu ne mai abatem:
La tine am ajuns printr-o alegere
Bine chibzuită; vei prelua onorurile.
Plecarea mea este atât de grăbită
Încât nu avem timp să discutăm chestiuni

Importante şi utile. Îţi voi scrie
Cum merg treburile, după caz
Şi în aceeaşi măsură doresc să am
Veşti de la tine. Acum rămâi cu bine
Te las în speranţa că îndatoririle
Vor fi împlinite.

ANTONIO
Totuşi, domnule, îngăduiţi
Să vă însoţim o parte din drum.

....

DUCELE
Sunt prea grăbit pentru asta;
Tu nu mai sta în loc pentru cinstirea
Mea; ca şi mine, ai de urmărit
Aplicarea legii şi acordarea iertării,
După cum îţi dictează inima. Dă-mi mâna:
Voi pleca neobservat. Iubesc poporul
Dar nu am plăcerea să apar în public:
Or fi ele de bine, dar nu-mi plac deloc
Uralele şi Ave! strigate din rărunchi;

....

Şi nu-i respect pe cei impresionaţi
De asemenea lucruri. La revedere.

ANGELO
Cerul să te ocrotească!

ESCALUS
Să-ţi îndrume paşii, întoarce-te cu bine!

DUCELE
Mulţumesc. La bună revedere.

(Iese.)

ESCALUS
Domnule, îngăduie-mi te rog
Să vorbesc deschis; mă preocupă
Să lămuresc în ce poziţie mă aflu:
Putere am, dar câtă şi de ce natură
Nu mi s-a spus.

ANGELO
Nici mie. Să ne retragem împreună
Şi descurcăm noi iţele, poate
Chiar acum.

ESCALUS
Te urmez.

(Ies amândoi.)

SCENA II.

O stradă.

(Intră LUCIO şi doi DOMNI)

LUCIO
Dacă ducele nostru şi ceilalţi duci nu ajung la o-nţelegere
cu Prinţul Încoronat al Ungariei, toţi ducii or să-l atace pe rege.

PRIMUL DOMN
Dea Domnul pace, dar nu pacea foamei, de la Regele Hungariei citire!

AL DOILEA DOMN
Amin.

LUCIO
Parc-ai fi piratul ăla credincios, care a luat Cele Zece Porunci pe mare, dar una a şters-o de pe tăbliţă.

AL DOILEA DOMN
Care? „Să nu furi"?

LUCIO
Da, pe-asta a ras-o.

PRIMUL DOMN
Cred şi eu, dacă porunca însemna ca toţi ăştia, căpitanul şi-ai lui, să se lase de meserie... când ei erau plecaţi în lume la furat! Nu e soldat să-i pice bine la stomac o rugăciune pentru pace.

AL DOILEA DOMN
Ba, n-am auzit de nici un soldat să-i pice prost.

LUCIO
Te cred; fiindcă n-ai călcat tu prin locurile unde oamenii se mai şi roagă.

AL DOILEA DOMN
Nu? cel puţin de zece ori.

PRIMUL DOMN
Cum ai măsurat, la metru?

LUCIO
În orice măsură şi orice limbă.

PRIMUL DOMN
Aşa da – şi orice religie.

LUCIO
Ei şi de ce nu? că orice-ai spune – rugăciunea e rugăciune: aşa cum tu,
de exemplu, oricât te-ai şlefui, tot pişicheru' dracului rămâi.

PRIMUL DOMN
Păi suntem croiţi din aceeaşi stofă. Despărţiţi numai de nişte foarfece.

LUCIO
Drept e; pe tăietura dintre catifea şi margine. Tu eşti marginea.

PRIMUL DOMN
Şi tu, catifeaua: catifea de-a bună, garantez, material întins în trei aşternuturi:
eu unul prefer să fiu cotor la zeghe de-a noastră, englezească,
decât flendurit cum eşti tu, din catifea de Franţia.
Am vorbit pe-nţeles şi cu simţire?

LUCIO
Fără-ndoială; şi ce simţire dureroasă în vorbirea ta: bazat pe
cele ce spui, să ştii că voi închina cât mai des pentru sănătatea ta;
dar mă voi feri să beau după tine.

PRIMUL DOMN
Mă tem că m-am cam expus, nu?

AL DOILEA DOMN
Expus, aşa e, chiar dacă te-ai căptuşit sau nu.

PRIMUL DOMN
Ia te uită, ia te uită, îşi face apariţia Madama Liniştii Noastre.
Sub acoperişul ei mi-am cumpărat eu bolile toate până la...

AL DOILEA DOMN
Până la...? Spune.

LUCIO
Ghici.

AL DOILEA DOMN
Pân'la vo trei mii de lire pe an.

PRIMUL DOMN
Ba şi mai mult.

LUCIO
Mai mult, da, o coroană de Franţia.

PRIMUL DOMN
Tu îţi închipui că sunt lovit de sfrenţie? Greşit; uită-te la mine, sănătos tun.

LUCIO
Nu sănătos pe cât s-ar crede; mai degrabă ca tunul, cum zici – cu ţeava goală,
că ţi-au secat oasele; a secătuit dezmăţul şi măduva din tine.

(Intră MADAM OVERDONE)

PRIMUL DOMN
Salutare! Şi zi, mata pe care parte eşti deşelată mai rău de... sciatica aia?

MADAM OVERDONE
Ia mai las-o! E unul colo, acuma l-au prins şi-l duc la închisoare – făcea cât o mie ca voi.

AL DOILEA DOMN
Şi cine-i ăla?

MADAM OVERDONE
Claudio, domnule, e Signior Claudio.

PRIMUL DOMN
Claudio la puşcărie!? Nu se poate.

MADAM OVERDONE
Uite că se poate: am văzut cu ochii mei cum au pus mâna pe el şi l-au dus.
Ba mai rău, în trei zile îi taie capul.

LUCIO
După cât am flecărit, acum nu-mi vine să cred una ca asta. Eşti chiar sigură?

MADAM OVERDONE
Sigură de tot: fiindc-a lăsat-o borţoasă pe Madam Julieta.

LUCIO
Asta da, tot ce se poate: Claudio a promis că ne vedem acum vreo două ceasuri şi el când promite se ţine de cuvânt.

AL DOILEA DOMN
Vezi, asta ne aduce la ce vorbirăm.

PRIMUL DOMN
Da, mai ales cu proclamaţia.

LUCIO
Hai! Să vedem care-i treaba.
(Ies LUCIO şi DOMNII)

MADAM OVERDONE
Şi uite-aşa, mai de la război, mai sudaţii la doctor, mai spânzurători, mai sărăcie – şi mă trezesc fără muşterii.
(Intră POMPEY)
Salutare! Ce veşti aduci?

POMPEY
Vezi colo? Îl duc pe om la puşcărie.

MADAM OVERDONE
Dar din ce i s-a tras?

POMPEY
Tras? O femeie.

MADAM OVERDONE
Vreau să zic, ce greşeală a comis?

POMPEY
Păi, a căutat de păstrăv... în râu privat.

MADAM OVERDONE
Ce zici!? A lăsat borţoasă vreo fată mare?

POMPEY
Nu. Doar că, din el, o fată mare a încolţit într-o femeie.
Ai auzit de proclamaţie, nu?

MADAM OVERDONE
Ce proclamaţie, omule?

POMPEY
Vor să dărâme toate casele de toleranţă din mahalalele Vienei.

MADAM OVERDONE
Şi cu alea din oraş ce se face?

POMPEY
Rămân de sămânţă: se duceau şi alea, dacă nu era un orăşean cu minte să se ocupe de ele.

MADAM OVERDONE
Zi, dărâmă toate stabilimentele de la mahala?

POMPEY
Le fac una cu pământul.

....

MADAM OVERDONE
Vai de mine, ce schimbare-n ţară! Ce-o să se aleagă de mine!

POMPEY
Tu vino-ncoa şi n-avea teamă: avocaţii buni nu duc lipsă de clientelă
nicăieri: aşa şi tu, o să te muţi, dar nu e nevoie să-ţi schimbi meseria;
și rămân tot eu găzdoiul tău. Inima sus! Ăştia or să aibă milă de tine. Tu, care
ţi-ai tocit vederea mai de tot la slujbă, vei avea parte de îngăduinţă.

MADAM OVERDONE
Ce căutăm noi pe-aici, Thomas, găzdoiule? Hai la ale noastre.

POMPEY
Iacătă-l şi pe Signior Claudio, cum îl duce şeful la puşcărie; şi Coana Julieta.

(Ies toţi)

(Intră TEMNICERUL, CLAUDIO, JULIETA şi ofiţeri)
(*Julieta este în scenă, fără a avea replici*.)

CLAUDIO
De ce mă mai arăţi în lume, camarade? Mai bine du-mă la puşcărie, unde am fost trimis.

TEMNICERUL
Nu fac asta din răutatea mea - Lord Angelo, el a dat porunca.

CLAUDIO
Iată cum spiritul Autorităţii ne face
Să plătim greşelile noastre
După Carte; pe unii îi va ierta,
Pe alţii, nu; şi tot dreptate se cheamă.

(Intră iar LUCIO şi cei doi gentilomi)

LUCIO
Salut, Claudio! Din ce motiv te-au închis?

....

CLAUDIO
Din libertate prea multă, Lucio, din libertate:
Lăcomia, care te duce la post negru
Lucrurile fără măsură, care apoi
Te vor strânge în laţ. Cum îşi devoră
Şobolanii otrava, natura noastră caută
Răul însetat; punem gura, bem – şi murim.

....

LUCIO
Dac-aş fi şi eu înţelept ca tine sub arest, mi-aş chema
nişte creditori să mă prindă: dar parcă tot mai bine
în prostia mea de om liber, decât atât de înţelepţit la închisoare.
Ce ai făcut, Claudio?

CLAUDIO
Dacă vorbesc, iar mă fac vinovat.

LUCIO
Ce, e crimă?

....

CLAUDIO
Nu.

LUCIO
Desfrâu?

CLAUDIO
Să zicem.

TEMNICERUL
Mergi, domnule! Trebuie să plecăm.

CLAUDIO
Doar un cuvânt, prietene. Lucio, un cuvânt.

LUCIO
Şi o sută, dacă-ţi sunt de folos. Chiar aşa vânează ăştia acuma desfrâul?

CLAUDIO
În cazul meu, da: eu am ajuns la patul Julietei
Prin contract. O ştii pe doamnă; e soţia mea,
Dar încă n-am făcut anunţul public al
Cununiei: şi asta fiindcă
Voiam să ne mai crească dota ţinută
La cufăr de rudele Julietei – faţă de care
Am gândit să ne-ascundem iubirea până când
Le câştigăm de partea noastră. Dar acum
Taina bucuriei noastre împreună se vede
Scrisă mare pe trupul Julietei.

LUCIO
E însărcinată?

CLAUDIO
Da, din păcate.
Iar proaspătul locţiitor al ducelui –
Fie că l-a orbit noutatea,
Fie că puterea asta politică
E un cal de călărit pentru guvernator
Şi el, abia urcat în şa, arată cum ştie
Să comande – înfige pintenii pe loc.
Tirania asta nu ştiu dacă vine de la funcţie,
Ori se trage de la eminenţa sa
Care ocupă locul: --dar noul guvernator
Dezgroapă nişte legi agăţate demult
În cui, nişte zale prăfuite –
Nouăsprezece rotiri a făcut zodiacul
De când nu mai ştie nimeni de ele, Angelo
Pentru numele lui a luat de nouă legea uitată
Şi mă hăituieşte: doar ca să-şi facă lui faimă.

LUCIO

Ai dreptate: e nesigur capul tău pe umeri ca al fetei de la ţară
când se îndrăgosteşte – uşor se pierde. Să apelezi neapărat la duce – trimite după el.

CLAUDIO

L-am căutat, Lucio, dar nu-i de găsit.
Fă-mi te rog un serviciu:
Astăzi sora mea intră la mănăstire
Ca novice.
Spune-i de primejdia în care mă aflu:
Fii vocea mea, roag-o să se apropie
De severul locţiitor; să-l convingă ea:
Îmi pun mare nădejde în asta; tinereţea ei
Respiră un sens direct, fără cuvinte
Care atinge un bărbat; fata e pricepută
La răsucit vorbele, e foarte convingătoare
În jocul argumentelor.

LUCIO

Mă-nchin să reuşească; şi spre binele altora ca tine, care pot fi în primejdie, şi pentru bucuria vieţii tale, pe care mult aş regreta să o văd pierdută prosteşte,

ca la ţurcă. Mă duc la sora ta.

CLAUDIO

Îţi mulţumesc, Lucio, prieten bun.

LUCIO

Vin peste două ceasuri.

CLAUDIO

Să plecăm, ofiţer!

(Ies.)

SCENA III.

O mânăstire.

(Intră DUCELE şi FRATELE THOMAS)

DUCELE

Nu, sfinte; să nu crezi una ca asta;
Nu gândi că slaba săgeată a iubirii

Poate străpunge un piept oţelit. Eu doresc
Un adăpost de taină – în scop mai serios
Şi matur, faţă de căutarea şi patima
Anilor tineri.

FRATELE THOMAS
Vreţi să mărturisiţi, domnule?

DUCELE
Tu cel mai bine ştii, părinte, cât de mult
Îmi place viaţa liniştită şi retrasă
N-am pus vreodată preţ pe adunări sau lux,
Petreceri, infatuare tinerească.
Locul de frunte şi puterea Vienei
Eu le-am cedat Lordului Angelo,
Care-i stăpân pe sine, înfrânat şi sobru.
El crede că mă aflu în Polonia;
Am răspândit eu zvonul în popor,
Şi lumea crede. Vei întreba, părinte,
De ce am procedat astfel?

FRATELE THOMAS
Aş vrea să ştiu.

DUCELE
Noi avem legi, avem reguli dure.
Şi hăţuri tari pentru cei nesupuşi,
Dar sunt abandonate de nouăsprezece ani;
Şi leul ţinut în cuşcă, neieşit la vânătoare
Se-ngrașă peste măsură. Cum se întâmplă
Cu părinţii aceia proşti, care pun o nuia
În cui, de ochii copiilor, doar ca ameninţare
Şi n-o folosesc niciodată – respectul în timp
Ajunge batjocură; tot aşa legile,
Când aplicarea lor e moartă, mor şi ele;
Abuzul trage justiţia de nas;
Pruncul bate dădaca şi orice cuviinţă
Se duce de râpă.

FRATELE THOMAS
A fost în puterea dumneavoastră
Să daţi liberă trecere dreptăţii sau nu:

Aşa s-ar fi arătat mai nemilos
Decât prin Lordul Angelo.

DUCELE
Chiar mult prea nemilos, cred:
Eu am greşit să las frâu liber oamenilor
Şi ar fi curată tiranie acum să iau măsuri
Contra unor lucruri permise de mine.
Eu am dat libertate purtărilor rele
Dar pedeapsa am îngrădit-o. De-aceea, părinte,
I-am lăsat lui Angelo conducerea;
.... Cu autoritatea mea, el va lovi ....
Iar eu rămân departe de luptă şi de vorbe.
Ca să văd totuşi ce se petrece,
Voi observa prinţul şi poporul
În chip de frate al ordinului tău:
Să-mi dai o rasă te rog şi să mă-nveţi
Cum să mă port în rol de călugăr.
Am să-ţi mai spun şi alte motive
Când va fi timpul; şi încă ceva:
Angelo e foarte strict cu el însuşi;

Se păzeşte de rele; n-ai zice că prin vine
Îi curge vreun strop de sânge, ori că-i place
Să mănânce pâine şi nu pietre: mă întreb
Puterea schimbă omul? Ce se ascunde
Sub faţa nevinovăţiei?

(Ies)

SCENA IV.

O mânăstire de maici.

(Intră ISABELLA şi FRANCISCA)

ISABELLA

Aveţi şi alte privilegii voi, călugăriţele?

FRANCISCA

Dar nu sunt destule câte am spus?

ISABELLA

Aşa e; dar eu nu doresc mai multe avantaje;

Ci dimpotrivă, aş vrea mai multă stricteţe
Aici, printre slujitoarele Sfintei Clare.

LUCIO
(Din culise)
Hei! Pace vouă!

ISABELLA
Cine strigă?

FRANCISCA
E voce de bărbat. Dragă Isabella,
Suceşte cheia şi află ce doreşte;
Tu ai voie, dar eu nu; tu încă nu eşti unsă.
După jurământ poţi vorbi cu bărbaţii
Doar în prezenţa maicii stareţe:
Şi când vorbeşti nu-i voie să te arăţi la faţă,
Sau dacă ţi se vede faţa trebuie să taci.
Uite că strigă iar; te rog răspunde tu.

(Ies.)

ISABELLA
Pace şi belşug! Cine strigă?

(Intră LUCIO)

LUCIO
Salut, fecioară, dacă asta eşti – cum o arată
Obrajii tăi îmbujoraţi! Ajută-mă te rog
Să o găsesc pe Isabella.
Este novice, sora lui Claudio
Nefericitul ei frate.

....

ISABELLA
De ce „nefericitul frate"? întreb
Fiindcă, iată, însămi eu
Sunt Isabella, sora lui.

LUCIO
Frumoasă şi bună – de la frate ai dragi salutări:
Şi, ca să nu mai ocolesc, el e la puşcărie.

....

ISABELLA
Vai de mine! Din ce motiv?

LUCIO
Un motiv pentru care, dacă eu aş fi judecătorul,
Pedeapsa lui ar fi o strângere de mână:
A lăsat-o pe draga lui însărcinată.

ISABELLA
Domnule, glumeşti!

....

LUCIO
Este adevărat! Şi nu vorbesc mereu aşa
Cu fetele am obicei să-nşir la glume
Şi le vrăjesc cu vorbe goale ca un păcătos.
Dar nu aş face asta cu o nevinovată:
În tine-i o sfinţenie din ceruri parcă.
Unui spirit mai presus de noi prin renunţare
Îi poţi vorbi doar sincer, ca unei sfinte.

....

ISABELLA
Jigneşti sfinţii, e blasfemie să zici asta.

LUCIO
Nu-i aşa! Să-ţi spun direct despre ce-i vorba:
Fratele tău şi iubita lui s-au îmbrăţişat:
Iar cel hrănit va creşte. Cum la timpul cuvenit
Din boabele semănate în brazda golaşă
Se-arată rodul – tot aşa pântecul mănos al fetei
Dovedeşte munca lui de gospodar cu plugul.

....

ISABELLA
Vara Julieta, însărcinată cu el?

LUCIO
E verişoara voastră?

ISABELLA
Aşa ne-am legat amândouă la şcoală, din iubire
Copilărească, dar întemeiată.

....

LUCIO
Ea este.

ISABELLA
Oh, atunci să se căsătorească.

LUCIO
Tocmai asta e.
Ducele a plecat într-un chip misterios;
El dăduse multora de înţeles, chiar şi mie,
Că urmează o campanie militară:
.... Dar aud de la unii care ştiu toate iţele, ...
Că adevăratele planuri sunt departe
De ce s-a zvonit. În locul ducelui
Guvernează, investit cu puteri
Depline, Lordul Angelo; are sângele-n el
ca zoaiele de zăpadă; ăsta nu cunoaşte
Dorinţă, nici tresărire a simţurilor
Şi stinge arderea vie din el
Prin studiu, post şi încercări ale minţii.
A hotărât să pună stavilă abuzurilor

Care, nepedepsite de legea cea aspră
Au fost libere ca şoarecii în faţa leului—
Angelo a scos la iveală un act atât de sever,
Încât viaţa fratelui tău este-n primejdie:
L-au arestat şi vor să aplice sentinţa cea mai dură,
Ca să dea un exemplu. Speranţă nu mai este,
Dacă tu nu încerci prin rugăminţile tale
Să înmoi voinţa lui Angelo: bietului tău frate
M-a trimis pe mine să te rog asta.

ISABELLA
Aşa îi ameninţă viaţa?

LUCIO
I-au şi dat sentinţa;
Am aflat că temnicerul a primit
Ordinul de execuţie.

ISABELLA
Vai! Ce pricepere am eu, biata de mine
Ca să-l pot ajuta?

LUCIO
Încearcă-ţi puterea.

ISABELLA
Puterea mea? Doamne, mă îndoiesc –

LUCIO
Îndoielile sunt trădătorii noştri
Din pricina lor pierdem când putem câştiga
De nu ne-ar fi teamă să şi încercăm.
Mergi la Angelo,
Arată-i că bărbaţii pot dărui ca nişte zei
Când le-o cere o fată; iar când fata plânge,
Şi-ngenunchează, obţine tot ce doreşte
De parcă ea ar fi stăpâna.

ISABELLA
Să văd ce pot face.

LUCIO
Dar repede.

ISABELLA
Chiar acum;
Să vorbesc maicii stareţe
De situaţia mea. Mulţumesc din suflet,
Spune-i fratelui meu de mine: astă-seară
Îi trimit cuvânt să ştie ce am făcut.

....

LUCIO
Îmi iau rămas bun.

ISABELLA
La revedere, om bun.

(Ies)

....

ACTUL II

SCENA I.

O sală în casa lui ANGELO.

(Intră ANGELO, ESCALUS şi JUDECĂTORUL, TEMNICERUL, OFIŢERI şi alţi SLUJITORI în spate.)

ANGELO

Să nu facem din lege-o sperietoare,
De parc am goni păsări de pradă,
Ci s-o impunem, până ce oamenii
Învaţă să asculte – fără teroare.

ESCALUS

Totuşi
Să crestăm puţin, cu grijă – dar nu
Să doborâm şi să ucidem. Pe Claudio
Aş vrea să-l văd salvat, avea un nobil tată!
Eu vă consider, domnule, un om
De inflexibilă virtute, dar întrebaţi-vă
Privind la propriile sentimente –

Oare dacă timp şi loc s-ar fi potrivit
Dorinţei, dacă pornirea sângelui
Găsea liberă calea spre fiinţa râvnită
Nu v-aţi fi abătut chiar niciodată
În felul pe care îl condamnaţi acum
Şi nu vă atrăgeaţi la fel pedeapsa legii?

ANGELO
Una este să fii ispitit, Escalus,
Şi alta să cazi. N-am să neg că acei
Doisprezece juraţi care-au dat sentinţa
.... Aveau printre ei vreo doi ticăloşi ....
Mai vinovaţi decât osânditul. Dar se judecă
Ceea ce vine la judecată: şi ce ştie legea
Că hoţii condamnă alţi hoţi? E clar,
Găsim o nestemată, ne aplecăm
Şi-o culegem, fiindc-am văzut-o; ce nu vedem
Călcăm netulburaţi sub picior.
Şi dac-aş avea aceleaşi păcate, asta
N-ar micşora vina lui; mai bine spune aşa,
Dacă eu care condamn voi comite aceeaşi faptă

Să fiu condamnat după judecata mea,
Fără jumătăţi de măsură. El trebuie să moară.

ESCALUS
Fie după voia dumneavoastră.

ANGELO
Unde e temnicerul?

TEMNICERUL
Aici, domnule.

....

....

ANGELO
Bagă de seamă, Claudio să fie executat
Mâine dimineaţă înainte de nouă:
Aduceţi duhovnicul să-l pregătească;
Va fi pelerinajul lui suprem.

(Iese OFIŢERUL DE JANDARMI)

ESCALUS *(Aparte)*
Atunci, să-l ierte cerurile! Şi pe toţi să ne ierte!
Unii prin păcat se înalţă, alţii cad prin virtute:
Unii calcă pe gheaţă subţire şi nimic nu se-ntâmplă;
Alţii vor fi pedepsiţi de la prima greşeală.

(Intră ELBOW şi ofiţeri, cu FROTH şi POMPEY)

ELBOW
Hai, adu-i aici: dacă aceşti oamenii buni ai ţării nu sunt buni decât să-şi facă mendrele prin bordeluri, înseamnă că nu cunosc eu legea: hai, vino-ncoa'.

ANGELO
Salut, domnule! Cum te cheamă? Ce se întâmplă aici?

ELBOW
Dacă nu vă e cu supărare, stăpâne, eu sunt bietul poliţai al ducelui, Elbow mă cheamă şi mă bazez pe justiţie, că de-aia am târât înaintea dumneavoastră binefăcătorii ăştia de notorietate.

ANGELO
Binefăcători? Ce fel de binefăcători? Vrei să zici răufăcători?

ELBOW
Cu voia înălţimii voastre, nu prea ştiu ce să fie: dar părerea mea că de ticăloşi
nu-i întrece nimenea; n-au şi ei o profanare pe lumea asta,
cum s-ar cuveni la nişte buni creştini.

ESCALUS
Asta se potriveşte; iată un poliţai cu minte.

ANGELO
Să vedem: Ce fel de oameni sunt? Elbow te cheamă? De ce nu vorbeşti, Elbow?

....

POMPEY
Nu poate fiindcă-i Elbow, l-o fi durând în cot.

ANGELO
Ce eşti mata?

ELBOW
El! Birtaş, domnule; şi-n restul timpului mijlocitor; în slujbă la o femeie uşoară;
casa ei de toleranţă a fost, cum zice, demolată acolo la mahala,
şi-acuma ea pretinde o baie publică, dar eu gândesc că şi-aia o fi vo casă a răului.

ESCALUS
De unde ştii toate astea?

ELBOW
Nevastă-mea pe care-o detest în faţa cerului şi-a înălţimii voastre –

ESCALUS
Cum? Nevasta?

ELBOW
Da, înălţime, care, mulţumim lui Dumnezeu, e femeie cinstită –

ESCALUS
Şi de-aceea o deteşti?

ELBOW
Zic, domnule, o să mă detest şi pe mine ca pe nevastă, fiindcă această casă, dacă nu e casă de codoaşă, e vai de viaţa ei de femeie, că este casă deocheată.

ESCALUS
De unde ştii, poliţai?

ELBOW
Să n-am parte de nevastă, înălţime, zău; că ea dacă era o femeie dedată la fapte cardinale puteau s-o şi facă vinovată de păcat trupesc, de preacurvie şi de toate necurăţiile.

ESCALUS
Prin codoşul femeii?

ELBOW
Da, domnule, codoşul coanei Overdone, deoarece l-a scuipat în faţă, arătând adică dispreţ.

POMPEY
Înălţimea voastră vă rog să luaţi în considerare că nu e adevărat.

ELBOW
Ia dovedeşte tu înaintea acestor lepre, cinstită faţă, hai dovedeşte.

ESCALUS
Auziţi cum încurcă vorbele?

POMPEY
Domnule, acuma ea rămăsese borţoasă. Şi poftea, cu voia dumneavoastră,

la prune opărite; n-aveam decât două acolo la bordel, care la timpul ce spun
erau într-o fructieră, adică o strachină de doi bani, cum aţi mai văzut dumneavoastră,
că nu sunt de porţelan, dar totuşi sunt bunicele –

ESCALUS
Spune odată ce ai de spus: ce contează strachina?!

POMPEY
Nu contează, domnule, nici cât negru sub unghie; aveţi perfectă dreptate, aşa e.
Cum ziceam, doamna Elbow fiind, zic, cu burta la gură şi poftind aşa cum aminteam,
la prune, dar având numai două în strachină, cum am menţionat,
domnişoru' Froth aci de faţă, omul acesta însuşi le-a mâncat aproape pe toate,
ziceam, şi, zic, plătindu-le din gros; pentru că după cum ştii,
domnişoru' Froth, n-am mai avut să completez trei firfirici.

FROTH
Aşa e, n-ai mai avut.

POMPEY
Foarte bine: după care-a urmat, dacă-ţi aduci aminte, că la acele zise poame le-ai spart sâmburul,--

FROTH
Just.

POMPEY
Bine; după care ţi-am zis, dacă mai ştii, că aia şi aia nu mai au vindecare la ce te doare pe tine, dacă nu se ţin de tratament şi să nu se lase, cum spuneam --

FROTH
Confirm întru totul.

POMPEY
Foarte bine, atunci --

ESCALUS
Prostănac plicticos ce eşti: treci la subiect. Ce-a păţit nevasta lui Elbow, să aibă motiv de plângere? Îmi spui exact ce i-au făcut.

POMPEY
Domnule, acuma la asta nu puteţi ajunge.

ESCALUS
Nu – şi nici nu vreau.

POMPEY
Dar totuşi , cu voia dumneavoastră, veţi ajunge şi acolo. Şi vă rog cercetaţi-l
pe Froth acesta; om la optzeci de lire pe an, i-a murit tatăl de Ziua Tuturor Sfinţilor,
nu-i aşa, domnişoru' Froth?

FROTH
De Ziua Sfinţilor, adică-n ajun.

....

POMPEY
Bine. Sper că aţi spus adevărul. El, domnule, şedea pe-un scaun din cele joase
în Salonul Strugurilor – acolo ţi-e drag să stai, nu?

FROTH
Păi da, că e sala bună pentru toţi, încălzită iarna.

POMPEY
Foarte bine. Aşa să fie.

....

ANGELO
Ăsta se lungeşte cât o noapte de iarnă
Rusească: eu mă retrag, vă las aici
La audierea cauzei şi sper să găsiţi
Un motiv ca să puneţi biciul pe toţi.

ESCALUS
Aşa vreau şi eu. La revedere, domnule.
(Iese ANGELO)
Hai acum, omule, zi o dată ce i-au făcut nevestei lui Elbow?

....

POMPEY
O dată, zici? Păi nu i-au făcut nimic – o singură dată.

ELBOW
Vă implor, domnule, întrebaţi pe omul ăsta ce i-a făcut nevesti-mi.

POMPEY
Vă rog să mă întrebaţi, domnule.

....

ESCALUS
Bine – ce i-a făcut omul acesta femeii?

POMPEY
Vă rog, domnule, priviţi la faţa lui. Bunule domnişor Froth, priveşte la domnia sa,
că ştiu eu de ce. Observaţi, domnule, ce faţă are?

ESCALUS
Da.

POMPEY
.... No-o, eu vă rog să vă uitaţi bine. ....

ESCALUS
Da, s-a făcut.

POMPEY
Vedeţi vreo stricăciune pe faţa lui?

ESCALUS
Nu.

POMPEY
Jur pe carte că faţa asta e tot ce are el mai rău. Şi dacă faţa este cel mai rău lucru la domnişoru' Froth, cum putea el să facă vreun rău femeii poliţaiului?
Aş vrea să spună înălţimea ta.

ESCALUS
Are dreptate. Poliţai, ce ai de zis?

ELBOW
În primul rând, că e o casă respectată, apoi, ăsta e un om respectat şi ibovnica lui este şi ea femeie respectată.

....

....

POMPEY
Jur pe mâna asta a mea, domnule, că nevasta lui e mai respectată decât oricare din noi ăştilanţi.

ELBOW
Minţi, ticăloase, minţi javră-mpuţită! O să vină timpul să fie respectată ea, faţă cu bărbat, femeie sau copil.

POMPEY
Păi ea, înălţime, s-a respectat cu el dinainte s-o ia de nevastă.

ESCALUS
Unde-o fi oare dreptatea şi nedreptatea, aici? Adevărat?

ELBOW
Nenorocitule! Escrocule! Hannibal însetat de sânge ce eşti! Auzi, că m-am respectat cu ea dinainte de nuntă! Uite să nu-mi ziceţi mie bietul poliţai al ducelui, domnule, dacă m-am respectat vreodată eu cu ea, sau ea cu mine. Lepră, Hannibalule, dovedeşte, că altfel iau măsuri, fac năvălire.

ESCALUS
Dacă-ţi dă o palmă, poţi trece şi tu la vorbe.

....

ELBOW
Mulţumesc domnule. Ce doriţi să-i fac netrebnicului?

....

ESCALUS
Sunt infracţiuni pe care le poţi descoperi prin el, aşa că lasă-l să-şi continuie viaţa lui, până afli tot.

ELBOW
Mulţumesc, domnule. Vezi, fier rău ce eşti, vezi că ai păţit-o? Acu' trebuie să continui, ticălosule, să continui.

ESCALUS
Unde te-ai născut, prietene?

FROTH
Aici la Viena, domnule.

ESCALUS
Şi faci optzeci de lire pe an?

FROTH
Da, cu voia dumneavoastră.

ESCALUS
Aşa. Ce meserie ai?

POMPEY
Birtaş la o văduvă săracă.

ESCALUS
Pe stăpân-ta cum o cheamă?

POMPEY
Coana Overdone.

ESCALUS
A ţinut mai mult de un bărbat?

POMPEY
Nouă a ţinut, domnule. Overdone o cheamă după ultimul.

ESCALUS
Nouă! Vino la mine domnişoru' Froth. Să nu te mai amesteci cu birtaşii, că ăştia pot să te tragă pe sfoară şi într-o zi se trezesc înălţaţi în furci pe chestia asta. Pleacă, să nu mai aud de tine.

FROTH
Mulţumesc frumos, domnule. Despre partea mea, eu nu intru în cârciumi de bună voie, alţii mă trag.

ESCALUS
Gata, domnişorule. La revedere.
(Iese FROTH)
Ia vino-ncoa, meştere birtaş. Cum te cheamă?

POMPEY
Pompey.

ESCALUS
Şi mai cum?

POMPEY
Bucă, domnule.

ESCALUS
Chiar aşa! Şi bucile sunt lucru mare la tine, cât eşti de bestial, meştere, Pompey cel Mare. Pompey, tu mi-eşti un pui de codoş, Pompey, oricât te-ai preface birtaş! Hai, spune adevărul: şi-o să-ţi fie mai bine.

POMPEY
Adevărat, domnule. Sunt un om sărac, trebuie să trăiesc şi eu.

ESCALUS
Cum să trăieşti, Pompey? Din codoşlâc? Asta ce meserie mai e, Pompey? Este permisă după lege?

POMPEY
Dacă legea permite, domnule.

ESCALUS
Dar legea nu permite, Pompey. Şi la Viena nici nu va mai permite de-acum încolo.

POMPEY
V-aţi gândit poate să scopiţi bărbaţii, femeile şi tinerii din tot oraşul, domnule!?

ESCALUS
Nu, Pompey.

POMPEY
Atunci lucrurile tot aşa o să meargă, părerea mea. Doar dacă vă ocupaţi personal de curve şi de clienţi, poate să se rezolve problema cu peştii.

ESCALUS
Mai nou avem nişte ordine frumoase de tot, pot să-ţi spun: numai decapitări şi spânzurătoare.

POMPEY
Dacă se taie şi se spânzură aşa vreo zece ani, o să fie nevoie de-o lege ca să importe capete. Zece ani cu legea asta, ehe, şi ajunge chiria la Viena de trei parale chiar şi la casa cea mai de frunte: dacă apucaţi ziua aceea, spuneţi că aşa a prezis Pompey.

ESCALUS
Mulţumesc, prea-nobile Pompey. Şi-n schimb pe profeţia ta, ascultă aici: te sfătuiesc să nu mai apari în faţa mea de pe urma vreunei plângeri – pentru nimic în lume: că, dacă se întâmplă, te bat până te împing la cortul tău, cum a făcut Caesar odată. Mai precis, Pompeiule, o să pun să fii biciuit. De data asta, salutare.

POMPEY
Mulţumesc, domnule, de sfatul bun,
(Aparte)
Dar eu mă las în voia sorţii şi a trupului.
Să mă biciuiască? Nu; căruţaşul goneşte gloaba:
Dar inima tare nu abandonează treaba.

(Iese)

ESCALUS
Vino la mine, Coane Elbow, vino meştere poliţai. De când eşti aici în slujbă?

ELBOW
De şapte ani jumate.

ESCALUS
Mă gândeam eu, după priceperea ta la meserie. Şapte ani încheiaţi?

ELBOW
Şi jumătate.

ESCALUS
Vai, cât ţi-o fi fost de greu. Nu e drept să te muncească atâta; nu mai aveţi acolo şi alţi oameni buni de slujba asta?

ELBOW
La drept vorbind, domnule, puţini au mintea la treabă: când sunt aleşi, ei se bucură să lase lucrurile în seama mea; pentru un bănuţ fac şi eu de toate.

ESCALUS
Uite, adă-mi vreo şase-şapte nume, pe cei mai buni din parohia ta.

ELBOW
Acasă la dumneavoastră?

ESCALUS
La mine. Acum, la revedere.
(Iese ELBOW)
Cât o fi ceasul?

JUDECĂTORUL
Unsprezece, domnule.

ESCALUS
Vino la mine să luăm prânzul.

....

JUDECĂTORUL
Mulţumesc frumos.

ESCALUS
Mă îndurerează moartea lui Claudio;
Dar nu văd cum să reparăm situaţia.

JUDECĂTORUL
Lord Angelo este sever.

....

ESCALUS

Aşa trebuie:
Ceea ce pare îngăduinţă de multe ori nu este;
Din iertare se pot ivi necazuri noi:
Totuşi, bietul Claudio! Nu avem soluţie.
Vino, domnule.
(Ies.)

....

....

SCENA II.

Altă încăpere în aceeaşi clădire.

(Intră TEMNICERUL şi un SERVITOR)

SERVITOR

Se ocupă de un caz; dar vine imediat.
Îi spun că sunteţi aici.

TEMNICERUL

Te rog.
(SERVITORUL iese.)
Acum voi afla
Ce vrea Angelo să facă. Poate se-ndură. Vai,
A fost un fel de vis păcatul lui Claudio!
Calcă oamenii strâmb la orice vârstă;
Şi el să moară din asta!

(Intră ANGELO)

ANGELO
Ce e, Temnicer?

TEMNICERUL
Claudio trebuie să moară mâine, cu adevărat?

ANGELO
Nu ţi-am spus? Ai primit poruncă scrisă.
Ce mai întrebi?

TEMNICERUL
Ca să nu mă pripesc:
Nu vă supăraţi, dar am văzut de atâtea
Ori cum judecătorii s-au căit
După execuţie.

ANGELO
Asta vei face. Pe răspunderea mea:
Execuţi ordinul sau laşi locul altuia,
Ne descurcăm şi fără tine.

TEMNICERUL
Scuzaţi, domnule.
Cu Julieta ce se întâmplă, e în chinurile
Facerii, i se apropie ceasul.

ANGELO
Să fie dusă îndată
La un loc mai potrivit.

SERVITORUL *(intrând din nou)*
A venit sora condamnatului,
Vrea să vă vadă.

ANGELO
Are o soră?

TEMNICERUL
Da, domnia ta; o tânără de mare virtute,
În curând va lua rasa, dacă nu cumva
S-a şi călugărit.

ANGELO
Bine, să intre.
(SERVITORUL iese.)
Ai grijă, dezmăţata se mută de aici:
Îi asiguraţi tot ce trebuie, dar fără lux;
Vom da poruncă scrisă.
(Intră ISABELLA şi LUCIO)

TEMNICERUL
Dumnezeu să fie cu voi, domnule!

....

ANGELO
Mai stai puţin.

....

(ISABELLEI)
Bun venit: despre ce e vorba?

ISABELLA
Cu o tristă rugăminte vin la dumneavoastră,
Şi vă rog să mă ascultaţi.

ANGELO
Da, care e rugămintea?

ISABELLA
Există o greşeală de care am oroare,
Aş vrea să văd că legea o pedepseşte-n plin;
Îmi vine greu să-mi apăr fratele, dar trebuie;
Şi poate nici nu trebuie, dar sunt prinsă
Între dorinţa de-a o face, ori poate nu.

ANGELO
Ei, despre ce e vorba?

ISABELLA
Fratele meu este condamnat la moarte:
Eu vă implor, pedepsiţi-i aspru greşeala
Dar nu şi pe el.

TEMNICERUL
(Aparte)
Dumnezeu să-ţi dea puterea de a-l impresiona!

ANGELO

Să condamn greşeala şi să-l cruţ pe vinovat?
Dar greşeala e condamnată înainte de a se comite:
Aş fi doar coaja goală a unei funcţii
Pedepsind păcatul înscris în lege
În timp ce făptaşul pleacă neatins.

ISABELLA

O, lege dreaptă, aspră lege!
Am avut odată un frate, atunci. Cerul să vă apere!

....

LUCIO

(Aparte, ISABELLEI)
Nu ceda: întoarce-te la el, imploră-l;
Îngenunchează în faţa lui, agaţă-i-te de poală:
Eşti rece! Un ac de ţi-ai dori
Şi nu l-ai cere aşa, într-o doară:
Ia omul cu asalt, hai!

....

ISABELLA

El va trebui să moară?

ANGELO
Stimată domnişoară, altă cale nu este.

ISABELLA
Ba da; eu cred că-i puteţi acorda iertarea,
Nici oamenii şi nici Dumnezeu n-o vor regreta.

ANGELO
Nu am s-o fac.

ISABELLA
Dar aţi putea, dacă vreţi?

ANGELO
Uite, ce nu vreau nici nu pot.

ISABELLA
Aţi putea face asta cu dreptate,
Dacă inima dumneavoastră ar simţi mila
Pe care-o simt şi eu în inima mea?

ANGELO
E condamnat. Acum este prea târziu.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Eşti prea rece.

ISABELLA
Prea târziu? Eu când am spus un cuvânt
Îl pot oricând retrage. Şi luaţi aminte,
Nimic din semnele celor puternici,
Coroana regească, sabia după rang,
Bastonul de mareşal, roba judecătorului
Nu dau vreodată celor care le poartă
Un sens mai înalt decât îndurarea.
Dacă el ar fi fost în locul dumneavoastră
Şi dumneavoastră eraţi ca el, aţi fi făcut
Aceeaşi greşeală; dar el s-ar fi purtat mai blând.

ANGELO
Pleacă, te rog.

ISABELLA
Aş vrea să am puterea dumneavoastră
Şi să fiţi în locul meu! Ar fi acelaşi lucru?
Nu; eu aş şti ce este un judecător
Şi ce înseamnă să fii prizonierul.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Aşa, tulbură-l; ăsta e tonul.

ANGELO
Fratele tău este pierdut prin forţa legii,
Îţi iroseşti cuvintele.

ISABELLA
Vai mie!
Cândva erau sacrificate sufletele;
Şi Domnul putea oricând să pedepsească
Dar a găsit un leac. În ce stare aţi fi
Dacă El, din jilţul înalt al dreptăţii
V-ar judeca exact cum sunteţi? Gândiţi-vă;

Şi mila se va ivi pe buzele dumneavoastră
Ca om zidit din nou.

ANGELO

Fii pe pace, nobilă domnişoară;
Nu eu, ci legea îţi condamnă fratele:
Şi de mi-ar fi rudă, frate ori fiu,
Aceeaşi i-ar fi soarta: el mâine trebuie să moară.

ISABELLA

Mâine! O, cât de iute! Iertaţi-l, iertaţi-l!
Nu este pregătit să moară. Şi când tăiem un pui
La bucătărie, alegem timpul: iar acum
Să tratăm cerul cu mai puţin respect
Decât cele trupeşti? Spuneţi, domnule,
Câţi au murit din păcatul ăsta până acum?
Fiindcă mulţi sunt aceia care au păcătuit.

LUCIO

(Aparte, ISABELLEI)
Bine zis.

ANGELO
Legea nu a murit, a fost doar amorţită:
Aceia mulţi n-ar fi îndrăznit să facă răul
Dacă primul care s-a abătut răspundea
Pentru păcatul său: acum legea
E trează la faptă; asemeni profetului
Când vede-n oglindă relele viitoare –
Fie noi, fie pornite din veche slăbiciune,
Şi sporind înainte de a izbucni –
Acum le stârpim şi noi din faşă.

....

ISABELLA
Totuşi arătaţi milă.

ANGELO
Mai multă milă dovedesc dacă fac dreptate;
E binele-n slujba celor necunoscuţi,
Pe ei răul nepedepsit îi otrăveşte;
Este bine şi pentru păcătos
Că nu mai are când păcătui. Împacă-te
Cu gândul, mâine fratele tău are să moară.

....

ISABELLA
Sunteţi primul care dă o asemenea sentinţă,
Şi el, primul care o îndură. Este minunat
Să ai o forţă gigantică; dar s-o utilizezi
Ca un gigant, asta e tiranie.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Bravo!

ISABELLA
Dacă oamenii ar fi în stare să tune
Ca Jupiter, zeul n-ar mai avea tihnă
Când toţi conţopiştii
Ar trăsni şi-ar bubui prin ceruri;
Tunete şi iar tunete! Cerule îndurător,
Cu fulgerul tău de pucioasă
Retezi stejarul cel noduros şi tare,
Dar nu strici unduiosul mirt: omul mândru
Învelit în mărunta lui forţă trecătoare
Neştiind nici lucrurile de care e sigur,

El, din esenţa oglinzii fiind
Se scălâmbăiază ca o maimuţă furioasă
Dinaintea cerurilor, de plâng şi îngerii;
Şi de-ar avea ei suflet ca noi, ar muri de râs.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Nu-l slăbi deloc, fată! Cedează el;
Începe să se-nmoaie, văd eu.

TEMNICERUL
(Aparte)
Mă rog la Dumnezeu să-l câştige!

ISABELLA
Nu-l putem cântări pe frate după noi:
Domnii spun glume cu sfinţi şi se consideră
Spirituali – la cei de jos îi zice profanare.

LUCIO
Aşa e, fată; mai zi-i.

ISABELLA
Căpitanul aruncă şi el o vorbă la nervi –
La soldat aceeaşi vorbă e blasfemie.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Cum de ştii? Mai zi, nu-l lăsa.

ANGELO
Ce-mi spui mie toate zicalele astea?

....

ISABELLA
Fiindcă puterea greşeşte ca oricine,
Dar găseşte în ea însăşi leacul,
Acoperă lucrurile. Căutaţi în propriul piept,
Întrebaţi-vă inima de nu cunoaşte
Şi ea greşeala fratelui meu: şi dacă,
Aşa ca el, găsiţi ceva din vinovăţia firii,
Să nu vă mai iasă din gură nici un cuvânt
Care să-l condamne.

....

ANGELO

(Aparte)

Ah, cum vorbeşte! Într-un sens
Care sensibil mă atrage.
Rămâi cu bine.

ISABELLA

Nu plecaţi, nobile domn.

ANGELO

Să mă mai gândesc: vino mâine iar.

....

....

ISABELLA

Ascultaţi, vreau să vă cumpăr: veniţi înapoi.

ANGELO

Cum!? Să mă cumperi?

ISABELLA

Da, cu daruri din cer venite.

LUCIO
(Aparte ISABELLEI)
Altfel stricai totul.

ISABELLA
Nu şekeli obişnuiţi din aur garantat,
Nici nestemate scumpe ori modeste,
Cântărite la întâmplare; ci ruga
Suind la cer, adevărată şi
Fără de prihană, înaintea răsăritului,
Rugăciunea fetelor trăitoare în post,
.... Din sufletul lor neatins de cele trecătoare. ....

ANGELO
Atunci mâine vino la mine.

LUCIO *(Aparte ISABELLEI)*
Aşa să faci; e bine; să plecăm!

ISABELLA
Cerul să vă aibă în pază!

ANGELO *(Aparte)*
Amin:
Aşa alunec spre ispită,
Pe calea rugăciunii.

ISABELLA
Mâine la ce vreme
Să mă prezint în faţa dumneavoastră?

ANGELO
La orice oră înaintea prânzului.

....

ISABELLA
Dumnezeu să vă apere, domnule!

(Ies ISABELLA, LUCIO şi Temnicerul)

ANGELO
De tine să mă apere şi de atâta virtute!
Ce-o fi asta, ce e? Din vina ei, din vina mea?
Ispititor sau ispitit, cine o fi mai păcătos?

....

Ha!
Nu ea, nu ispiteşte ea: doar eu
Care la timp de graţie mă-ntind în soare
Lângă o viorea, dar nu cresc asemeni cu floarea,
Ci putreziciunii mă dau, ca un stârv. Inocenţa
Oare ne-aprinde simţurile mai curând
Decât uşurătatea femeii? Din cât loc este
Noi vrem să distrugem un sanctuar
Şi să punem în loc o latrină? Scârbă, scârbă, scârbă!
Ce faci, Angelo, cine eşti tu?
Neruşinat o doreşti pentru ceea ce este
.... Bun în ea? Lasă-l pe fratelui ei în viaţă! ....
Tâlharii vor împărăţi în jafuri
Când judecătorii sunt şi ei tâlhari. Ce e,
O iubesc, de vreau din nou s-o aud vorbind,
Lacom să-mi umplu ochii privind-o? Eu ce visez?
O, viclene, care prinzi sfinţii în laţ
Folosind chiar sfinţii drept momeală! Iată
Primejdia cea mare, ispita păcatului
Născut din iubirea de virtute: o târfă
Cu puteri înspicate, cu arta şi felul ei

Nu m-ar clinti; dar nevinovata făptură
M-a învins. Vedeam până acum îndrăgostiţii
Şi râdeam întrebându-mă, cum e posibil?

(Iese)

SCENA III.

O încăpere la închisoare.

(Intră, separat, DUCELE deghizat în călugăr şi TEMNICERUL)

....

DUCELE

Salutare, eşti temnicerul, da?

TEMNICERUL

Da, temnicerul sunt. Ce doreşti, părinte?

DUCELE

Legat prin darul milei şi sfânta mânăstire,
Am venit să văd sufletele în suferinţă.
Îngăduie-mi, cum este obiceiul,

....

Să-i vizitez pe cei închişi, să-i spovedesc
De crimele lor şi să-i îngrijesc
După rânduială.

TEMNICERUL
Pot face şi mai multe, dacă e nevoie.
(Intră JULIETA)
Iată, vine careva dintre ei: o doamnă,
Care a căzut pradă păcatelor tinereşti,
Şi-a pătat numele: e însărcinată;
Făptaşul a fost condamnat; un tânăr
Tocmai bun să cadă iar în păcat
Şi nu să moară din pricina asta.

DUCELE
Când va fi executat?

TEMNICERUL
Mâine, cred.
Am aranjat lucrurile: rămâi o vreme aici.
(JULIETEI)

Pe tine o să te mutăm.

DUCELE
Te căieşti de păcatul pe care-l porţi?

JULIETA
Da; şi răbdătoare mă supun ruşinii.

DUCELE
Am să te-nvăţ cum să-ţi încerci conştiinţa
Ca să ştii dacă regreţi cu adevărat
Ori căinţa e găunoasă.

JULIETA
Cu plăcere învăţ.

DUCELE
Îl iubeşti pe bărbatul care ţi-a făcut rău?

JULIETA
Da, cum o iubesc pe femeia care i-a făcut rău lui.

DUCELE
Atunci să înţeleg că fapta interzisă
Voi aţi comis-o de acord, laolaltă?

JULIETA
Da, laolaltă.

DUCELE
Atunci păcatul tău a fost mai greu decât al lui.

JULIETA
.... Mărturisesc părinte şi sunt plină de căinţă. ....

DUCELE
Aşa se cuvine: dar căinţa să fie
Reală, nu de ruşinea c-ai fost descoperită.
Regretul nostru se leagă adesea tot de noi,
Vine din frică, nu din respect şi din iubire
Pentru Domnul --

JULIETA
Căinţa mea-i adevărată, rău lucru am făcut,
Ruşinea o îndur cu dragă inimă.

DUCELE
Stai aici.
Aud că mâine dragul tău va trebui să moară,
Mă duc la el să-l sfătuiesc de cele sfinte.
Fii binecuvântată, *Benedicite*!

(Iese)

JULIETA
Mâine să moară ! Ah, iubire ucigaşă!
Îmi dăruieşti o viaţa a cărei mângâiere
Este veşnic înnoita frică de moarte!

TEMNICERUL
Mare păcat de el.
(Ies.)

SCENA IV.

Încăpere în casa lui ANGELO.

(Intră ANGELO)

ANGELO

Mă rog şi cuget, cuget, mă rog, mintea goneşte
Printre gânduri. Înalţ către Domnul vorbe goale;
Surdă la cele ce spun, închipuirea mea
De Isabella nu se dezlipeşte: Dumnezeu
E-n gura mea o vorbă molfăită;
Mi-am sădit răul în inimă, este puternic
Şi creşte. Problemele statului cărora m-am dedicat
Dintr-odată mă plictisesc, parcă ar fi o carte
Citită şi răscitită; rangul pe care îl am
Şi de care—să n-audă nimeni—sunt mândru,
Acum l-aş da cu drag pe o pană la pălărie
Fluturând în vânt. Oh, glorie strălucitoare
De câte ori n-ai luat tu ochii nătărăilor
Cu haina ta sclipitoare– dar aparenţele înşeală
Şi pe înţelepţi! Sângele tot sânge este:
Degeaba scrii Înger Bun pe cornul necuratului:

Stema diavolului tot nu faci tu din asta.
(Intră SERVITORUL)
Salutare! Ce se întâmplă?

SERVITORUL
O măicuţă, Isabella, doreşte să vă vadă.

ANGELO
Să intre.
(SERVITORUL iese.)
Oh, Doamne!
De ce-mi fuge sângele tot la inimă
Şi-o opreşte în loc,
Încheieturile-mi sunt vlăguite,
Şi nu-mi mai pot mişca trupul?
Unul care leşină tot aşa este de prăbuşit;
Oamenii vin să-l ajute şi-i iau aerul
Care-l putea învia: iată cum
Supuşii iubitului rege îşi depăşesc
Rolul şi se înghesuie peste el prosteşte,
Necioplită grija lor nu-i face decât rău.

(Intră ISABELLA)
Ce mai faci, domnişoară?

ISABELLA
Am venit să aflu care vă este dorinţa.

ANGELO
Mi-aş fi dorit să ştii fără să mai întrebi.
Fratele tău a fost condamnat.

ISABELLA
....
Asta e. Dumnezeu să vă aibă în pază!
....

ANGELO
Îi este dat să mai trăiască, tot atâta
Poate ca tine sau ca mine; însă va muri.

ISABELLA
Condamnat de dumneavoastră?

ANGELO
Da.

ISABELLA
Vă rog spuneţi-mi când? Pentru ca el
Să nu se îmbolnăvească de suflet în timpul
Lung ori scurt cât aşteaptă pedepsit.

ANGELO
Ha! Ruşinoase vicii! Ar fi acelaşi lucru
Să graţiem pe cel care a luat
Viaţa unui om, ori să iertăm plăcerea
Neruşinată a celui care a tipărit
Chipul Domnului în matcă interzisă:
Uşor e să smulgi viaţa ivită cuviincios,
Dar la fel de lesne să torni metalul
Şi, în afara legii, să baţi moneda vieţii.

ISABELLA
Asta poate în ceruri, dar nu şi pe pământ.

ANGELO
Da? Atunci să te-ncerc eu cu o întrebare.
Preferi ca o lege dreaptă să ia chiar acum
Viaţa fratelui tău; ori, spre a-l salva,
Ai da păcatului trupul tău,
Ca femeia pe care el a întinat-o?

ISABELLA
Află domnia ta că
Prefer să-mi pierd trupul decât sufletul.

....

ANGELO
Nu de suflet e vorba: păcatul silit
Când se află de el, nimeni nu-l reproşează.

....

ISABELLA
Ce spuneţi?

ANGELO
Nu e părerea mea; dar pot să argumentez
Şi lucruri în care nu cred. Răspunde:

Eu, fiind vocea legii scrise, pronunţ
Sentinţa capitală a fratelui tău:
Să nu existe milă născută din păcat
Prin care fratele tău să poată scăpa cu viaţă?

ISABELLA
Vă rog să faceţi asta, – şi voi lua asupra
Sufletului meu primejdia de a spune
Că asta nu-i păcat ci milă iubitoare.

ANGELO
Ţi-ai pune în primejdie sufletul
Când mila şi păcatul ar cântări egal.

ISABELLA
Dacă este un păcat să cer viaţa fratelui,
Domnul fie cu mine, să îndur! Dacă-i păcat
Să-mi daţi ascultare, acesta să se adauge
La greşelile mele pentru care mă rog
Zi de zi – şi nimic nu veţi avea de suferit.

ANGELO
Nu, ascultă-mă.
Tu nu m-ai înţeles: ori eşti de tot neştiutoare
Ori şireată; nu este bine.

ISABELLA
Neştiutoare, da, şi fără desăvârşire,
Dar am harul de a şti că doar asta sunt.

ANGELO
Cu cât se neagă pe sine, inteligenţa este
Mai strălucitoare; sub mască ascunsă,
Frumuseţea-i de zece ori mai seducătoare
Decât văzută în plin. Dar ascultă,
Vreau să pricepi, am să vorbesc pe şleau:
Fratele tău e condamnat la moarte.

ISABELLA
Da.

ANGELO
Asta e, cum se vede, pedeapsa prin lege,
Pentru păcatul pe care el l-a comis.

ISABELLA
Da.

ANGELO
Să zicem că pentru el nu există scăpare –
Înţelegi, eu nu subscriu, nu spun că există,
E doar o ipoteză – apoi să zicem că tu,
Sora lui, eşti dorită de o persoană
Sus-pusă, cu trecere la judecător,
Cineva în stare să-ţi elibereze fratele
Din cătuşa legii; iar altă salvare
N-ar mai rămâne decât aşa – fie dai
Trupului tău acestui personaj
Imaginat de noi, fie condamnarea
Se execută; cum ai proceda?

ISABELLA
Pentru bietul meu frate, ca şi pentru mine:
Eu dac-aş fi condamnată la moarte
Decât să-mi las pradă ruşinii trupul
Aş prefera brazdele biciului să le port
Ca pe nişte rubine, m-aş cufunda în moarte
Ca într-un pat mult dorit.

ANGELO
Atunci fratele tău va trebui să moară.

....

ISABELLA
Ar fi o plată mai uşoară:
Ca fratele să moară într-o clipă
Decât, salvându-l, sora lui
Să moară pentru totdeauna.

ANGELO
N-ai fi atunci la fel de crudă cum e condamnarea
Pe care o numeşti cruzime?

ISABELLA
Răsplata care-aduce dezonoare
Nu e totuna cu iertarea neconstrânsă:
Răscumpărarea josnică nu-nseamnă milă bună.

ANGELO
De o vreme legea ţi se pare tiranică;
Cu alte cuvinte, zici că alunecarea fratelui
Ar fi mai degrabă o glumă decât un viciu.

.... ISABELLA .... Vă cer iertare; când ne dorim ceva prea mult
Se-ntâmplă să spunem şi ce n-am gândit:
Dacă scuz oarecum un fapt pe care-l urăsc,
Este de dragul fratelui mult-iubit.

ANGELO
Avem slăbiciuni cu toţii.

ISABELLA
Altfel, lăsaţi pe fratele meu să moară,

Dacă el, cum spuneţi, e unicul
Stăpân şi stăpânit de-această slăbiciune.

ANGELO
Nu, femeile au o slăbiciune şi ele.

ISABELLA
Da, ca oglinda în care se privesc; la fel de uşor
Se sparg pe cât nasc forme. Femeile!
Ajută-le Doamne! bărbaţii strică făptura sfântă
Profitând de ele. Înzecit de slabe suntem;
Pe faţă ni se arată moliciunea
Şi ne lăsăm înşelate lesne de monede false.

ANGELO
Ai dreptate:
După mărturisirea aceasta a ta --
Şi când bărbaţii la fel ca femeile, cred eu,
Nu rezistă greşelii, voi îndrăzni; am să iau
În serios spusele tale. Tu fii ceea ce eşti,
Femeie; devenind mai mult nu vei mai fi nimic;

Şi dacă eşti femeie, cum din plin se vede
În toată făptura ta, arată asta,
Acceptă veşmântul care ţi-a fost dat.

ISABELLA
Eu ştiu să vorbesc doar o limbă: stimate domn,
Vorbiţi-mi vă rog cum vorbeaţi înainte.

ANGELO
Înţelege fără ocol, te iubesc.

....

....

ISABELLA
Fratele meu a iubit-o pe Julieta,
Şi spuneţi că asta o va plăti cu viaţa.

ANGELO
Nu va fi aşa, dacă tu mă iubeşti.

ISABELLA
Vorbiţi despre abaterea de la virtute

Exagerând cât se poate,
Doar ca să-i puneţi pe alţii la încercare.

ANGELO
Crede-mă pe onoarea mea
Că am spus adevărul.

ISABELLA
Ha! Puţină onoare de crezut prea mult,
Distrugătoare dorinţă! Oh, aparenţele!
Te dau în vileag, Angelo; bagă de seamă:
Semnezi pe loc graţierea fratele meu,
Sau casc gâtlejul şi strig în lumea largă
Ce fel de om eşti.

ANGELO
Şi cine te crede, Isabella? Numele
Meu nepătat, sobrietatea, cuvântul meu
Împotriva cuvântului tău, locul meu în stat,
Evident vor zdrobi plângerea ta,
Ai să te-neci în propria poveste

Cu miros de calomnie. M-am pornit acum,
Las libere simţurile să zburde:
Pregăteşte-te să spui *da* poftei ce mă arde;
În lături cu sfieli, roşeală, distanţă,
Amânare. Tu ceri asta; salvează viaţa lui
Lăsându-ţi trupul în puterea mea;
Altfel fratele tău va muri, ba mai mult,
De răul tău o să-ndure şi cazne înainte
De a fi ucis. Îmi dai răspunsul mâine
Ori din cauza patimii care mă-ncinge
Voi fi crud. Poţi tu striga adevărul cât vrei,
.... Va învinge cuvântul meu fără temei. ....
(Iese)

ISABELLA
Cui să mă jeluiesc? Şi dacă spun,
Cine mă crede? Oh guri ale primejdiei,
În ele stă una şi aceeaşi limbă din care
Ne vin osânda şi iertarea deopotrivă;
Guri ce îndoaie grumazul legii cum poftesc:
Aruncă răul de-a valma cu binele

Şi târăsc totul în lanţ! Mă duc la fratele meu:
El din pornirea sângelui iute a căzut,
Însă în piept are demnitate.
De-ar plăti cu douăzeci de ţeste
Pe douăzeci de butuci, pe toate le-ar da
Pentru ca trupul sorei lui să nu îndure
Scârbavnica dezonoare.
Isabella, vei rămâne castă – şi tu, frate, mori:
Nevinovăţia este mai presus de un frate.
Dar, pregătindu-i sufletul de marele drum,
Am să-i spun şi lui ce dorinţă are Angelo.
(Iese)

....

....

ACTUL III

SCENA I.

Încăpere în puşcărie.

(Intră DUCELE deghizat ca înainte, CLAUDIO şi TEMNICERUL)

DUCELE

Speri în iertarea Lordului Angelo?

CLAUDIO

Ce alt leac mai au nefericiţii
Decât speranţa:
Sper să trăiesc, dar mă pregătesc de moarte.

DUCELE

De moarte fii sigur; aşa îţi vor fi mai dulci
Şi viaţa şi moartea. Vieţii tu spune-i:
Dacă te pierd, eu pierd un lucru pe care
Doar nebunii şi l-ar dori: o respirare eşti,
Supus puterilor stelare pe care le-nduri
În orice loc al hălăduirii tale

Oră de oră: eşti măscăriciul morţii;
Îţi dai şi sufletul fugind de moarte
Dar mereu către ea alergi. Nobil nu eşti,
Când bunurile vieţii tale în lume
Se hrănesc din josnicie. Nu eşti viteaz;
Când ţi-e frică de furca moale și fragedă
A unui biet vierme. Somnul e odihnitor,
Şi-l cauţi de atâtea ori; dar te sperie
Moartea care este acelaşi lucru.
Nu eşti tu însuţi; mii de boabe ale ţărânii
Te-au alcătuit. Fericit nu eşti; tânjind
După ceea ce nu ai, tu mereu dai uitării
Cele ce ai. Statornic nu eşti;
Starea ta se schimbă curios după lună,
Când eşti bogat de fapt eşti sărac;
Ca un măgar cocoşat sub lingouri
Duci bogăţia cea grea un singur drum
Şi te descarcă moartea. Nu ai apropiaţi;
Progeniturile care te recunosc,
Cele ieşite din vintrele tale,
Blestemă guta, scărpinarea pielii şi ruptoarea

Că nu mai mori o dată. Nu ai tinereţe,
Nici bătrâneţe, ci un fel de somn al după-amiezii
Când visezi la amândouă; sfânta tinereţe
Tu o-mbătrâneşti tânjind la darurile
Bătrânilor ţepeni; o dată ajuns bătrân şi bogat
Unde-ţi sunt patima, căldura, muşchii, frumuseţea,
Unde e plăcerea bogăţiei. Viaţa ce mai este
Pentru tine? De mii de ori moartea se-ascunde
În viaţă: şi totuşi de moarte ne este frică,
Ea care toate relele nivelează.

....

CLAUDIO

Mulţumesc smerit.
De caut viaţa, văd că doar moarte caut;
Şi caut moartea, dar găsesc viaţă: da, să vină.

ISABELLA

(În culise)
E-hei! Pace vouă; binecuvântare şi voie bună!

....

TEMNICERUL
Cine e? intră: urarea merită un bun venit.

DUCELE
Domnule dragă, am să revin curând.

CLAUDIO
Sfinţite, mulţumesc.

ISABELLA *(intrând)*
Doresc să-l văd pe Claudio, doar un cuvânt.

....

TEMNICERUL
Şi bine ai venit. *Signor*, iat-o pe sora ta.

DUCELE
Temnicer, avem de discutat, o vorbă.

TEMNICERUL
Oricâte doreşti.

DUCELE
Du-mă într-un loc tăinuit, să-i pot asculta.

(Ies DUCELE şi TEMNICERUL)

CLAUDIO
Ei, soră, ce consolare îmi aduci?

ISABELLA
Ce să spun,
Ca toate consolările; bună, destul de bună.
Lordul Angelo are afaceri în ceruri
Şi vrea să te facă iute ambasador,
Ca să-l reprezinţi acolo sus pe vecie:
Ar fi bine să te pregăteşti în grabă;
Fiindcă mâine vei pleca.

CLAUDIO
Şi nu există leac?

ISABELLA
Leac, nu – doar a salva un cap
Şi-a sfâşia o inimă.

CLAUDIO
Totuşi există?

ISABELLA
Da, frate, este cu putinţă să trăieşti:
Judecătorul arată o diavolească îndurare,
Dacă-l implori, el poate să te scape cu viaţă
Înlănţuindu-te însă până la moarte.

CLAUDIO
Închisoare pe viaţă?

ISABELLA
Exact; închisoare veşnică, un fel anume
De servitute care te-ar încătuşa oricât
Ai fi tu de liber în orizontul vast al lumii.

CLAUDIO
În ce fel?

ISABELLA
În felul în care, dacă tu consimţi,
Pielea onoarei ţi-ar fi smulsă de pe trunchi
Şi tu ai umbla despuiat.

CLAUDIO
Spune-mi despre ce e vorba.

....

ISABELLA
O, Claudio, mi-e teamă pentru tine; tremur,
Să nu gândeşti a duce viaţă zbuciumată
Punând mai mare preţ pe şase-şapte ierni
Decât pe cinstea veşnică. Ai tu curajul de-a muri?
Frica de moarte e mai mult închipuire;
Mărunta gâză pe care noi punem talpa
Simte în trup marele pinten al durerii
La fel ca uriaşul în clipa morţii sale.

....

CLAUDIO
De ce mă ruşinezi astfel?
Tu crezi că-n floricele şi tandreţuri
Îmi caut eu tăria? Dacă trebuie să mor,
Eu am să-ntâmpin bezna ca pe-o mireasă
Şi-o voi strânge la piept.

ISABELLA
Iată glasul fratelui; şi prin el vocea tatei
Din mormânt. Da, va trebui să mori: eşti prea nobil
Ca să păstrezi viaţa prin joase uneltiri.
....
Conducătorul ţării, pe dinafară sfânt,
Cu faţa neclintită, cu vorbe ticluite
Loveşte-n tineri ca vulturul când bate
Puii de găină, îi sperie şi-i împinge
La înec. Este un diavol.
În mizeria sufletului său
E ca un smârc al adâncului, infernul.

CLAUDIO
Preţiosul Angelo!

ISABELLA
Slujitor al iadului cu haina mincinoasă,
Cel mai blestemat din câţi s-au îmbrăcat
În fireturi princiare! Claudio, crezi tu asta?
Că eu dacă-i cedez lui fecioria,
El te-ar elibera pe tine?

CLAUDIO
Dumnezeule! Asta nu se poate.

.... ISABELLA .... Da, prin acest greu păcat el ţi-ar da prilejul ţie
Să mai păcătuieşti. Noaptea asta ar trebui
Să fac lucrul pe care mi-e groază să-l şi numesc,
Altfel mâine tu vei fi executat.

CLAUDIO
N-ai s-o faci.

ISABELLA
O, de-ar fi vorba de viaţa mea,

Aş arunca-o fără greutate, ca pe un ac
Pentru a te elibera.

CLAUDIO
Mulţumesc, draga mea Isabella

ISABELLA
Fii pregătit, Claudio, vei muri chiar mâine.

CLAUDIO
Da. Ce simţire poate-avea în el
Unul care dă legii cu tifla tocmai atunci
Când o impune? Sigur nu e un păcat – sau,
Din şapte păcate mortale, ar fi cel mai mărunt.

ISABELLA
Care să fie cel mai mărunt?

CLAUDIO
Dacă asta duce la pierzanie, Antonio,
Înţelept cum este, caută el pedeapsa veşnică

Pentru un zvâc de o clipă? Oh, Isabella!

ISABELLA
Ce spune fratele meu?

CLAUDIO
Înfricoşătoare este moartea.

ISABELLA
Şi viaţa fără onoare este de neîndurat.

....

CLAUDIO
Dar să mori şi să mergi nu se ştie unde;
Să zaci la frig, la strâmtoare să putrezeşti;
Simţind mişcarea aceea caldă până rămâi
Un boţ de pământ; spiritul ce s-a ştiut bucura
Să se cufunde în râu de foc, să locuiască
În regate uimitoare, sub coaste de gheaţă;
Prins în vântoase nevăzute, mereu
Alergat împrejurul lumii care atârnă
În gol; sau, mai rău, ca rătăciţii fără de lege

....

Care-au fost închipuiţi urlând: e cutremurător!
Viaţa cea mai urâtă şi grea în lumea asta,
Anii mulţi, durerea, sărăcia, închisoarea
Care ne pot copleşi sunt raiul pe pământ
Faţă de înfricoşările morţii.

ISABELLA
Vai, o, vai !

CLAUDIO
Iubita mea soră, vreau să trăiesc:
Păcatul pe care îl faci pentru viaţa unui frate
Va fi iertat în mod natural
Devenind chiar o virtute.

ISABELLA
Bestie!
Laş necredincios! Cârpă fără cinste în tine!
Prin căderea mea vrei tu să mai trăieşti o viaţă?
Nu-i ăsta un incest, să câştigi zile

Din necinstirea surorii tale? Ce să cred?
Mama sper că n-a fost credincioasă tatei!
Un urmaş de asemenea strâmbătate
Nu avea cum ieşi din sângele lui. Te dispreţuiesc!
Mori, piei! Dacă alunecarea mea
Ţi-ar uşura ţie soarta, iată:
Pentru pieirea ta spun o mie de rugăciuni,
Pentru salvarea ta nici o silabă.

CLAUDIO
Nu, ascultă-mă, Isabella.

....

....

ISABELLA
Ruşine, ruşine! La tine
Păcatul nu-i întâmplător, este deprindere.
Mila pentru tine ar fi şi ea un păcat:
Mai bine să mori curând.

CLAUDIO
Ascultă, Isabella!

(Intră iar DUCELE)

DUCELE
Un cuvânt, măicuţă, un cuvânt avem de vorbit.

ISABELLA
Ce doreşte sfinţia ta?

DUCELE
Dacă ai răgaz o clipă, vreau să stăm de vorbă: spre plăcerea mea şi binele tău.

....

ISABELLA
Răgaz nu am; voi răpi un moment de la treburile mele; aştept aici.
(ISABELLA se îndepărtează.)

....

DUCELE
Fiule, am auzit ce s-a întâmplat între tine şi sora ta. Angelo nu a vrut s-o corupă, ci doar să-i încerce virtutea, el face observaţii asupra stărilor naturale: Isabella este din fire de o cinste inflexibilă şi l-a refuzat pe Angelo cu graţie, iar el s-a bucurat.
Eu sunt duhovnicul lui, ştiu adevărul; de aceea să fii pregătit pentru execuţie: nu-ţi înmuia hotărârea cu speranţe deşarte, mâine va trebui să mori; îngenunchează şi fii gata.

CLAUDIO
Vreau să cer surorii mele iertare. Mi-am pierdut iubirea de viaţă aşa de mult încât mă rog s-o pierd mai repede.

DUCELE
Aşa, atunci: bun rămas.

(Iese CLAUDIO, Intră iar TEMNICERUL)

DUCELE
Temnicer, avem de vorbit!

TEMNICERUL
Ce doreşti, părinte?

DUCELE
Acum, dac-ai venit, eu te rog să pleci. Lasă-mă puţin cu tânăra: făgăduiesc, prin rasa pe care o port, că nu i se va întâmpla niciun rău cât este cu mine.

TEMNICERUL
Voia dumitale.

(Iese TEMNICERUL. ISABELLA se apropie.)

DUCELE

Mâna care ţi-a modelat frumuseţea a adăugat la ea şi bunătate: fiindcă bunătatea săracă în frumuseţe va lipsi şi frumuseţea de bunătate; dar harul pe care tu îl ai în suflet va păstra făptura ta pentru totdeauna frumoasă. Din întâmplare ştiu de avansurile pe care ţi le-a făcut Angelo; s-au văzut atâtea cazuri de oameni căzuţi în slăbiciune, totuşi la el este de mirare. Cum îl vei mulţumi pe locţiitor, pentru a-ţi salva fratele?

ISABELLA

Tocmai mă duc să-i răspund: prefer ca fratele meu să moară după lege decât ca eu în afara legii să fac un fiu. Vai, cât de mult îl trădează Angelo pe duce! Când ducele se va întoarce, dacă-i pot adresa cuvântul n-am să deschid gura de pomană, îl voi da în vileag pe Angelo şi felul cum guvernează.

DUCELE

Aşa trebuie: Dar cum stă treaba, Angelo îţi va respinge acuzaţia; va spune că te-a pus la încercare – şi atât. De-aceea ascultă sfatul meu: din dorinţa de-a îndrepta lucrurile, mi s-a arătat o cale. Eu cred aşa, că în spiritul dreptăţii tu poţi să faci bine unei doamne care a fost nedreptăţită; să-ţi mântui fratele de răzbunarea legii; să te păstrezi nepătată, gingaşă fiinţă; şi să fii în acelaşi timp pe plac ducelui, dacă el va reveni să vadă ce se petrece.

ISABELLA
Spune, părinte. Am curajul să fac orice, doar să nu fie un lucru urât, după_principiile mele.

DUCELE
Virtutea e cutezătoare, bunătatea nu se teme de nimic. Ai auzit de
Mariana, sora lui Frederick, marele om de arme care s-a prăpădit pe mare?

ISABELLA
Am auzit de doamna numai lucruri bune.

DUCELE
.... Angelo urma să-i fie soţ; au fost logodiţi sub jurământ, nunta era fixată: între momentul jurământului şi solemnitate, Frederick fratele ei a eşuat pe mare şi o dată cu nava s-a scufundat zestrea femeii. Gândeşte-te cât i-a fost ei de greu: îşi pierde un nobil frate, om de faimă care o iubea nespus; şi deodată cu el i se duce aproape toată averea; iar pe deasupra îl mai pierde şi pe logodnic, chipeşul Angelo. ....

ISABELLA
Adevărat? Angelo a părăsit-o?

DUCELE

A părăsit-o în lacrimi, fără niciun cuvânt de consolare; şi-a retras jurământul prefăcându-se a descoperi că ea l-ar fi înşelat: pe scurt, a lăsat-o măritată cu jalea ei – căci tot aşa trăieşte şi azi de dragul lui; iar el rămâne rece ca o piatră scăldată zadarnic în lacrimile ei.

ISABELLA

Bine-ar fi ca moartea să se îndure de biata femeie, s-o ia de pe lume! Câtă stricăciune în viaţa asta, dacă un asemenea om are dreptul să trăiască! Dar cum pot fi eu de folos?

....

....

DUCELE

Este în puterea ta să repari încălcarea contractului lor de căsătorie: îndreptarea îţi va salva şi fratele, fără a te expune la dezonoare.

ISABELLA

Explică-mi, părinte, în ce fel.

DUCELE

Fata e copleşită şi azi de prima ei iubire: purtarea lui Angelo rea şi nedreaptă – în loc să-i stingă pasiunea, cum ar fi normal – i-a aprins-o cu puterea nestăpânită a unui râu zăgăzuit. Du-te la Angelo; răspunde cu supunere la ceea ce el îţi cere – şi fă-l să te creadă; accepţi absolut tot ce vrea el; dar pune-i anumite condiţii, întâi, întâlnirea să nu dureze mult; să se petreacă pe timp de beznă şi în tăcere; iar locul să fie ales convenabil. Dacă aceste condiţii se respectă -- şi aici vine esenţialul – o înştiinţăm pe trista fată să meargă la întâlnire în locul tău; după aceea, dacă întâlnirea se descoperă, Angelo va fi silit s-o răsplătească pe femeie: aşa fratele tău scapă fără ca tu să te dezonorezi, Mariana, săraca, va avea câştigul ei, iar depravatul de locţiitor va atârna în balanţa judecăţii. De fată mă ocup eu, s-o pregătesc pentru toată încercarea. Dacă-ţi convine să procedezi cum spun, câştigul dublu va face ca înşelăciunea să se ierte. Ce zici?

....

ISABELLA

Mă bucură simplul gând la asta; sunt încredinţată că va reuşi în toată splendoarea.

DUCELE

De jocul tău depinde mult. Du-te în grabă la Angelo: dacă te cheamă la noapte în patul lui, tu promite-i satisfacţie. Plec imediat la Biserica Sf. Luca: acolo stă nefericita Mariana, la ferma dintre forturi. În locul acela să mă cauţi; şi pe Angelo expediază-l, să se facă totul cât mai repede.

ISABELLA
Mulţumesc pentru consolare. Bun rămas, prea-bunule părinte.

(Ies, fiecare în altă direcţie.)

SCENA II.
Strada din faţa puşcăriei.
(Intră, dintr-o parte, DUCELE deghizat ca mai înainte; din cealaltă parte, ELBOW şi OFIŢERII cu POMPEY)

ELBOW
Nu, dacă nu se află niciun leac şi musai trebuie să cumpăraţi şi să vindeţi femeile şi bărbaţii ca pe vite, o să bea toată lumea numai vin de import din flori corcite brun şi alb.

DUCELE
Doamne! Ce prostie mai e şi asta?!

POMPEY
Păi n-a mai văzut lumea binele de când, dintre două camete, pe aia mai veselă au scos-o în afara legii şi cea mai rea, tot prin lege, a primit dezlegare la purtat haină îmblănită, să-i ţină de cald; adică îmblănită cu vulpe şi miel, ca să vadă tot omul că viclenia bate nevinovăţia – şi fiind îmbelşugată mai ţine în plus şi de obraz.

ELBOW
Vino aici, domnule. Fii binecuvântat, părinte frate.

DUCELE
Şi tu la fel, frate părinte. Dar ce supărare ţi-a făcut omul ăsta?

ELBOW
Drept să spun, domnule, supărarea a făcut-o legii: dar l-am umflat şi ca hoţ, am găsit asupra lui un şperaclu foarte interesant pe care l-am trimis domnului locţiitor.

....

DUCELE
Ruşine, băiete! Codoş nenorocit!
Cât rău poţi tu să faci – şi chiar din asta
Îţi duci traiul. Te-ai gândit că îndopi
Burdihanul şi pui o haină în spinare
Pe baza unui scârbos năravi; spune-ţi singur aşa:
Din îmbăloşata lor îmbârligare
Eu beau, mănânc, mă-mbrac, trăiesc.
Ce fel de viaţă e traiul ăsta al tău
Bazat pe-asemenea împuţiciune? Îndreaptă-te!

....

POMPEY
Adevărat că pute oarecum, totuşi vreau să dovedesc --

DUCELE
Nu, dacă tu de la diavol ai întăriri pentru păcat,
În numele lui vorbeşti. Închide-l, poliţai:
Pedeapsa trebuie îmbinată cu învăţătura
Ca să nu mai învingă cel rău.

ELBOW
.... Urmează să fie dus în faţa locţiitorului, părinte; a fost anunţat; locţiitorul nu poate să sufere curvarii: decât să se-arate vreunul din ei în faţa înălţimii sale, mai bine să-şi vadă de treaba lui, la multe leghe depărtare. ....

DUCELE
De n-ar umbla în lume păcatul mascat
De am fi noi cu toţii străini de păcat!

ELBOW
O să fie la gât cum e şi pe la mijloc – legat cu funie, domnule.

POMPEY

Văd o ieşire; cer să ies pe zălog. Uite că vine un prieten de-al meu.
(Intră LUCIO)

LUCIO

Salutare, nobile Pompey! Ce se-ntâmplă, eşti purtat la carul lui Caesar? Dus în triumf? S-au topit toate statuile lui Pygmalion, muierea făcută proaspăt din daltă pe care s-o ai tu acuma, doar să bagi mâna la chimir, să strângi gheara şi să scoţi banul? Răspunzi, ha? Ce zici de muzica, tema şi metoda asta? Duse toate ca apa de ploaie, eh? Ce-ai de spus, cotoronţule? Mai este lumea cum a fost odată? Încotro? E trist de n-ai cuvinte? Sau ce? Care e clenciul?

....

DUCELE

Tot aşa, tot aşa; ba, mai rău!

LUCIO

Ce-ţi mai face ţiitoarea, bucăţica mea preferată? Mai produce, mai produce?

POMPEY

Domnule, zău că şi-a mâncat mălaiul şi e într-o mare budă.

....

LUCIO
Bine; aşa se cade să fie: proaspătă curviştină, pe urmă codoaşă sulemenită: ăsta e cursul lucrurilor; după rânduială. Te duci la puşcărie, Pompey?

POMPEY
Mă duc, domnule.

LUCIO
Păi, nu e fără motiv. Rămas bun, Pompey: mergi şi spune că eu te-am trimis. Pentru datorie ai păţit-o, Pompey? Sau pentru ce?

....

ELBOW
Ba pentru că e codoş. E un codoş.

....

LUCIO
Atunci, să fie închis: dacă pedeapsa codoşului este închisoarea, închisoare să fie; ăsta e codoş înnăscut, de când se ştie. Salutare, onorate Pompey. La răcoare acolo să mă lauzi: o să fii şi tu de-acuma un soţ bun; o să stai mereu acasă.

POMPEY
Domnule, trag nădejde că dai mărturie să ies şi eu pe cauţiune.

LUCIO

Ba nu, Pompey, nu fac eu asta; nu se mai poartă. Mă voi ruga să te ţină închis: dacă nu te supui răbdător, te bagă şi-n fiare, să ştii. La revedere, credinciosule Pompey. Binecuvântare, părinte.

DUCELE

Şi ţie la fel.

LUCIO

Hei, Bridget se mai boieşte, Pompey?

ELBOW

.... Vino, domnu', trebuie să mergem. ....

POMPEY

Atunci nu dai zălog pentru mine, domnule?

LUCIO

Nici atunci şi nici acum, Pompey. Ce se mai aude, părinte? Noutăţi ceva?

ELBOW

Hai, domnule, să mergem.

LUCIO

La răcoare, Pompey, du-te.

(Ies ELBOW, POMPEY şi Ofiţerii)

Ce veşti ai de la duce, părinte?

DUCELE

Niciuna. Ştii dumneata ceva?

LUCIO

Unii spun că e dus la împăratul ruşilor; alţii că este la Roma: dar mata unde crezi c-o fi?

....

DUCELE

Nu ştiu; dar oriunde ar fi să fie, eu îi doresc binele.

LUCIO

A fost o figură smintită, un capriciu să plece furiş din ţară şi să uzurpe starea de cerşetor în care n-are ce căuta. Între timp Lord Angelo îl joacă straşnic pe duce; şi-i pedepseşte pe călcătorii de lege.

DUCELE

Bine face.

LUCIO
Un pic de îngăduinţă cu desfrâul parcă n-ar strica: prea e pornit, părinte.

DUCELE
S-a cam lăţit păcatul, este nevoie de asprime să cureţe lumea.

LUCIO
Adevărat, vezi desfrâu peste tot, părinte, chiar şi printre conducători; dar câtă vreme omul bea şi mănâncă, păcatul nu se poate stârpi. Se zice că Angelo ăsta nici n-a ieşit din bărbat şi femeie, ca tot omul'. Aşa o fi, ce zici?

....

DUCELE
Păi atunci cum s-a făcut?

LUCIO
Vorbesc unii că l-a depus o sirenă – ca pe icre; alţii, că s-ar fi zămislit între doi peşti din ăia spintecaţi, întinşi la uscat. Un lucru e sigur, că pişatul dă din el îngheţat bocnă; omul ăsta e de fapt un soi de păpuşă cu arc.

....

DUCELE
Ai haz, domnule, cum înşiri la vorbe.

LUCIO
Ce cruzime şi asta, să iei viaţa omului doar din pricină că i s-a răsculat prohabul! Te întrebi dacă ducele, care e departe, ar fi procedat la fel? În loc să spânzure un bărbat că a făcut o sută de bastarzi, mai curând plătea să crească o mie; că avea şi ducele aplecare la joaca asta: mai servea şi el, mai servea, aşa că avea altă milă.

DUCELE
N-am auzit pe nimeni să acuze ducele de-aşa ceva; nu avea înclinare la femei.

LUCIO
Ei, aş! te înşeli, domnule.

....

DUCELE
Nu se poate.

LUCIO
Cine zici că nu, ducele? ba da, uite, cu cerşetoarea aia de cinzeci de ani; mereu lăsa un ducat în blidul ei: da, avea el ţicneala lui. Se mai şi îmbăta, dacă vrei să ştii.

DUCELE
Îl nedreptăţeşti, sigur.

LUCIO
Domnule, i-am fost apropiat. Ducele era un om rezervat: şi cred că ştiu de ce s-a retras.

DUCELE
Care să fie motivul, poţi să-mi spui?

LUCIO
Nu, iertare; e un secret care trebuie ferecat între buze şi dinţi: un lucru totuşi pot să spun, că supuşii, cei mai mulţi, l-au considerat un înţelept.

DUCELE
Înţelept! Sigur că era.

LUCIO
Ba, un ins neştiutor, superficial şi fără judecată.

DUCELE
Vorbeşte invidia în tine, sau nebunia sau eşti în eroare: pentru toată viaţa lui şi ceea ce a realizat, ducele precis că s-ar bucura de un verdict mai bun. Să fie judecat după ceea ce a împlinit - atunci răuvoitorii vor vedea că el este un gânditor, un militar şi un om de stat.
Vorbeşti fără pricepere, sau, dacă ştii mai mult, în tine totul se face negru de răutate.

LUCIO
Domnule, eu îl cunosc şi-l iubesc.

DUCELE
Iubirea ar vorbi cu mai multă ştiinţă, iar când ştii mai mult, iubeşti mai mult.

LUCIO
Ei, domnule, ştiu eu ce ştiu.

DUCELE
Nu-mi prea vine să cred, pentru că nu ştii ce vorbeşti. Dar dacă ducele se întoarce, cum noi ne rugăm să se întâmple, doresc să fii capabil să răspunzi în faţa lui. Dac-ai vorbit cinstit, va trebui să ai curajul de a susţine ce spui: este de datoria mea să te chem la mărturie; cum te cheamă?

LUCIO
Lucio este numele meu; ducele mă ştie bine.

DUCELE
Te va şti şi mai bine dacă trăiesc eu să-i spun.

LUCIO
N-am eu frică de tine.

DUCELE
Ah, tu speri că ducele nu mai revine; sau crezi că eu aş fi un adversar mărunt. Adevărat, n-am cum să-ţi fac vreun rău, fiindcă vei nega.

LUCIO
Mai bine-n şţreang: te înşeli în privinţa mea, cuvioase. Să terminăm. Spune-mi dacă mâine îl execută pe Claudio, da sau nu?

....

DUCELE
De ce să-l execute?

....

LUCIO
Cum de ce? Uite de-aia, că a umplut o sticlă cu triftorul. Ce-aş mai vrea ca ducele de care vorbirăm să se întoarcă: locţiitorul lui cel nezămislit din om, de-atîta virtute lasă ţara asta fără oameni; nici vrăbiile n-au voie să-şi pună cuibul la streaşina lui, că s-au dovedit nişte stricate. Ducele ar fi răspuns mai umbros la fapte din astea umbroase; nu le mai aducea atâta la lumină: bine-ar fi să se întoarcă ducele! Uite cum stau lucrurile, acest Claudio e osândit fiindcă a descheiat o fustă.

Rămâi cu bine, sfinţia ta: roagă-te pentru mine. Ducele, îţi repet, mânca oiţă vinerea. Încă n-a renunţat – şi-ţi spun că mai punea gura şi pe cerşetoare, măcar că duhnea aia a pită neagră cu usturoaie, de... aşa să-i spui c-am zis eu. La revedere.
(Iese)

DUCELE
Orice viaţă pe lume ţi-a fost dată ţie
Tot nu te apără de calomnie.
Poţi fi darnic, deştept şi bun, Majestate
Ei oricum te vor bârfi pe la spate.

....

Dar cine vine?

....

(Intră ESCALUS, TEMNICERUL şi OFIŢERII ducând-o pe MADAM OVERDONE)

ESCALUS
Înainte marş; la închisoare cu ea !

MADAM OVERDONE
Fii blând cu mine, înălţimea ta eşti cunoscut pentru mărinimie; domnul meu bun şi milostiv.

ESCALUS
Ai fost prevenită de două ori, de trei ori şi tot nu te mai îndrepţi! Păi să fii mila întrupată şi-ţi vine să tuni şi să fulgeri ca tiranul.

TEMNICERUL
Codoaşă de unşpe ani bătuţi pe muchie, dacă nu vă e cu supărare.

MADAM OVERDONE
Stăpâne, asta e pâra plătită a unuia Lucio contra mea.
Că de pe vremea ducelui cumătra Kate Keepdown a rămas borţoasă cu el;
şi el i-a promis c-o ia de nevastă: copilul face un an şi-un sfert acuma
de sfinţii Filip şi Iacob, în ziua-ntâia a lui mai: eu am ţinut secret;
şi-acuma uite la el cum m-asupreşte!

ESCALUS
E un om desfrânat rău de tot: să fie adus în faţa noastră. Şi pe ea o băgaţi la închisoare! Hai, gura!
(Ies Ofiţerii cu MADAM OVERDONE)
Temnicer, fratele meu Angelo rămâne de neclintit;
Claudio trebuie să moară mâine: să i se dea cele sfinte, să aibă sufletul pregătit. Dacă fratele meu ar simţi ceva din mila mea, alta ar fi situaţia lui Claudio.

TEMNICERUL
Raportez că acest călugăr a fost la el şi i-a vorbit despre cele de cuviinţă înaintea morţii.

ESCALUS
Bună seara, cuvioase.

DUCELE
Fericire şi numai bine!

ESCALUS
De unde eşti?

....

....

DUCELE
De loc nu sunt din ţara asta, dar am prilej
Acum să stau aici, fiind călugăr
Într-un ordin binecuvântat; tocmai am venit
De la Sfântul Scaun, trimis de însuşi Papa.

ESCALUS
Ce veşti aduci din lume?

DUCELE
Nici o veste, doar că binele suferă de o boală aşa de grea încât leacul ar putea să-l şi ucidă: doar noutatea este la căutare şi nimic altceva; e de-a dreptul periculos să ţii drumul tău, fiindcă nestatornicia a ajuns la cel mai mare preţ. Adevăr nu se găseşte destul cât să dea lumii securitate; dar securitatea e destulă ca să facă din orice înfrăţire un blestem: uite, pe calamburul ăsta se bazează înţelepciunea oamenilor. Toate sunt ştiri vechi, dar astea sunt ştirile zilei. Te rog să-mi spui, domnule, în ce dispoziţie mai era ducele?

ESCALUS
O dispoziţie care pe el îl face mai ales să încerce să se cunoască pe sine.

DUCELE
.... Şi la ce fel de plăceri se dedă? ....

ESCALUS
Se bucură mai ales când îi vede pe alţii bucuroşi, îl interesează mai puţin plăcerea lui: e un om cu multă cumpătare. Dar să-l lăsăm pe el cu treburile lui, să-i dea Dumnezeu spor – şi să te întreb de Claudio, dacă e pregătit . Înţeleg că l-ai văzut.

DUCELE
El spune că judecătorul nu l-a tratat nedrept şi că el Claudio îşi primeşte cu umilinţă pedeapsa: însă din slăbiciune speră totuşi că va trăi; am găsit momentul potrivit să-i arăt că speranţele-i sunt deşarte şi acum e hotărât să-şi accepte moartea.

ESCALUS
Înseamnă că ţi-ai împlinit menirea faţă de Dumnezeu şi datoria faţă de prizonier. Eu mi-am dat silinţa pentru bietul gentilom cât s-a putut de mult: dar fratele judecător a fost aşa de sever că-ţi vine să-l numeşti Justiţia întrupată.

DUCELE
.... Dacă el personal îşi trăieşte viaţa după stricteţea pe care o impune, merită lăudat; dar dacă nu e aşa, s-a condamnat singur. ....

ESCALUS
Mă duc la prizonier. Bun rămas.

DUCELE
Pace vouă! *(Ies ESCALUS şi TEMNICERUL)*
Porţi sabia dreptăţii, a cerului etern?
Nepătat să fii şi cu oamenii ferm;

În faţa lor tu rămâi exemplar
Virtute în fapte, în suflet har;
Eroarea altuia vei măsura
Aşa cum măsori eroarea ta.
Execuţi un om? – este ruşine
Dacă el a greşit la fel ca tine!
Întreit este Angelo ruşinat,
Mă ceartă, când el trăieşte-n păcat!
Omul câte ascunde nu ştii,
Zici că-i înger cu aripe sidefii,
Criminalul peste noapte învaţă
Să ţi se arate angelic la faţă,
În plasa păianjenului trage pe sfori
Bogate şi uimitoare comori !
Iscusit am să-nşel pe înşelător:
El va îmbrăţişa în dormitor
Pe logodnica sa abandonată
Şi va crede că este cealaltă fată,
Minciuna răsplata minciunii să fie
Împlinind contractul de căsătorie.
(Iese.)

ACTUL IV

SCENA I.

Ferma fortificată de la biserica Sf. LUCA.

(Intră MARIANA şi UN BĂIAT)

BĂIATUL *(cântă)*

O, ia cu tine dulcea gură
Care-mi şoptea jurământul
Ia ochii care luminau
Pentru mine-ntreg pământul
Aş vrea numai sărutul de mai an, mai an
Sigiliu tandru dăruit în van, în van.

MARIANA

Lasă cântarea şi pleacă iute:
Vine omul cel bun, sfatul lui
M-a alinat de atâtea ori.

(Iese BĂIATUL.)

(Intră DUCELE deghizat ca înainte)

Iertare, cuvioase; îmi pare rău.

Mă cufundasem în cântare
Drept să vă spun – şi să mă credeţi –
Nu veselie căutam, ci un ecou durerii mele.

DUCELE
Aşa e; dar muzica are uneori magia ei
Din rău face bine, binele îl stârneşte la rău.
Spune-mi te rog, azi a întrebat cineva de mine? Cam pe la vremea asta am promis că sunt la o întâlnire.

MARIANA
N-a întrebat nimeni:
Am stat aici toată ziua.
(Intră ISABELLA)

DUCELE
Cred. Dar a venit timpul, iată. Eu te rog să te retragi un moment: te chem eu înapoi curând, este ceva spre binele tău.

MARIANA
Vă sunt mereu îndatorată.
(Iese)

DUCELE
Bine ai venit, la timpul potrivit.
Ce veşti aduci de la înaltul locţiitor?

ISABELLA
Grădina lui e-mprejmuită cu zid de cărămidă
Şi are o vie în partea de miazănoapte;
La vie duce o poartă de scândură
În care se potriveşte cheia asta mare:
Astălaltă cheie desferecă o mică uşă,
Pe unde se trece din vie în grădină;
.... Acela e locul unde am făgăduit .....
Să ne întâlnim, în miezul cel greu
Al nopţii.

DUCELE
Dar pe câte ştii vei putea recunoaşte calea?

ISABELLA
M-am silit să iau aminte la toate:
El şoptind vinovat, cu multă băgare de seamă

Mi-a explicat şi mi-a zugrăvit de două ori
Cum vine drumul.

DUCELE
Aţi mai discutat între voi
Şi alte semne de care ea ar trebui să ştie?

ISABELLA
Nimic altceva, numai drumul pe întuneric;
I-am dat a-nţelege că şederea mea
Va fi scurtă; fiindcă, i-am spus,
Camerista va fi cu mine
Şi ea este încredinţată
Că vin pentru fratele meu.

DUCELE
Bine lucrat.
Marianei încă nu i-am spus nimic.
Hei! Vino! Intră! *(Reintră MARIANA)*
Vreau să faci cunoştinţă cu fata aceasta;
Ea a venit să te ajute.

ISABELLA
E tot ce-mi doresc.

DUCELE
Eşti convinsă că eu nu-ţi vreau decât binele?

MARIANA
Desigur părinte, mi-ai dovedit-o de atâtea ori.

DUCELE
Atunci dă mâna acestei prietene,
Ea o să-ţi spună o poveste.
Eu vă aştept aici, dar grăbiţi-vă,
Se apropie noaptea cu negurile ei.

MARIANA
Te rog urmează-mă
(Ies MARIANA şi ISABELLA)

DUCELE
Oh, rang şi mărire! la care stau aţintiţi

Ochii vicleni milioane: oamenii vânează
Faptele tale aiurea, prin munţi de bârfe
Mintea le zboară în fel şi chip,
Ei cu tine-şi hrănesc închipuirea vană
Şi te fac zob pe roata imaginaţiei.

(Intră MARIANA şi ISABELLA)
Bine-aţi venit, cum aţi hotărât?

ISABELLA
Părinte, ea va lua asupra ei lucrurile,
După sfatul dumneavoastră.

DUCELE
Nu doar sfat,
Dar şi rugăminte.

ISABELLA
Tu nu ai multe de spus.
Plecând, şopteşte-i doar
„Nu uita de fratele meu".

MARIANA
Să n-ai grijă.

DUCELE
Şi, fiica mea, nici tu să nu ai teamă.
El este soţul tău prin actele premergătoare:
Nu este un păcat să vă uniţi în acest fel,
Şi dreptul tău prin titlul de soţie
E tot piperul farsei. Să mergem neîntârziat:
A noastră e recolta, dar mai trebuie semănat.
(Ies toţi.)

....

....

SCENA II.
Încăpere la puşcărie.
(Intră TEMNICERUL şi POMPEY)

TEMNICERUL
Ia vino, băiete. Eşti în stare să decapitezi un om?

POMPEY
Sunt, domnule, dacă e burlac. Dacă-i însurat nu pot, că atunci el este cap femeii şi eu cap de femeie nu tai.

TEMNICERUL
Ia scuteşte-mă de vorbele tale, mie să-mi dai răspuns drept. Mâine dimineaţă vor fi executaţi Claudio şi Barnardine. Îl avem pe călăul puşcăriei, dar îi trebuie un ajutor: tu dacă-l ajuţi scapi de lanţuri; dacă nu, faci toată pedeapsa şi la eliberare te aşteaptă o mamă de bătaie, biciul, că toată lumea te ştie de codoş.

POMPEY
Eu din negura vremurilor fost-am codoş nelegiuit; acum dacă ajung un călău legiuit... mă bucur nevoie mare. Aştept să mă instruiască tovarăşul.

TEMNICERUL
Ehei, Abhorson! Abhorson unde e?

(Intră ABHORSON)

ABHORSON
M-aţi chemat, domnule?

TEMNICERUL
Băiete, ăsta ţi-e mâine ajutorul la execuţie. Dacă vrei înţelege-te cu el pe un an să stea aici cu tine; dacă nu, foloseşte-l acum şi dă-i drumul. N-are cum să pretindă mai mult respect, dac-a fost peşte.

ABHORSON
Peşte, domnule? Ruşine să-i fie! Ăsta ne face arta de râs.

TEMNICERUL
Haida-de! Că sunteţi o apă şi-un pământ. Pui o pană şi se-nclină balanţa.

(Iese)

....

POMPEY
Ia fii drăguţ – că, sigur lucru, eşti drăguţ, chipeş vreau să spun, doar că ai faţă de-nmormântare – dar cum ai zis, că îndeletnicirea ta este o artă?

ABHORSON
Da, omule, o artă.

....

POMPEY
Am auzit că pictatul ar fi o artă; curvele tale care-s din branşa mea atâta se pictează şi se boiesc că, uite dovada, şi meseria mea este o artă: dar cum să fie spânzurătoarea o artă, asta poţi să mă spânzuri şi nu pricep.

ABHORSON
Ba da, este artă.

POMPEY
Dovada?

....

ABHORSON
Uite-aşa, haina unui om cinstit se potriveşte pe spinarea hoţului tău: dacă-i este mică hoţului, cinstitul gândeşte – las-o, că-i oricum destul de mare; când e prea mare pentru hoţ, el zice că e tocmai bună: aşa că pe hoţ se potriveşte costumul orişicărui om de treabă.

(TEMNICERUL intră.)

TEMNICERUL
V-aţi înţeles?

POMPEY

Îl voi sluji, şefule; călăul văd că e mai smerit decât un codoş; cere iertare la toate victimele.

TEMNICERUL

Tu, băiete, de dimineaţă la patru să fii gata cu butucul şi securea.

ABHORSON

Hai, peşte; să-ţi fac instrucţie în meseria mea; urmează-mă.

POMPEY

Eu, domnule, doresc să învăţ: şi dacă ai prilejul sper să mă foloseşti când ţi-o veni rândul, sunt gata; asta pentru mărinimia ta, chiar aşa, după faptă şi răsplată.

TEMNICERUL

Cheamă-i aici pe Barnardine şi Claudio. *(Ies POMPEY şi ABHORSON)*
De unul mi-e milă, de celălalt deloc,
Un criminal, zic, chiar dacă mi-ar fi frate.
(Intră CLAUDIO)
Iată ordinul de execuţie, Claudio:
Suntem în crucea nopţii şi mâine pân'la opt ceasuri
Trebuie să ajungi nemuritor. Barnardine unde e?

CLAUDIO
Răpus de somn, aşa cum după munca cinstită
Ar odihni oasele truditorului:
Nu e chip să-l scoli.

TEMNICERUL
Cine-ar putea să-l mai îndrepte?
Tu du-te să te pregăteşti.
(Ciocănituri dinăuntru.)
Ascultă, ce se aude?
Dea Domnul alinare sufletului tău!
(Iese CLAUDIO.)
O clipă!
Sper să fie graţierea sau măcar o înlesnire
Pentru bunul Claudio.
(Intră DUCELE deghizat ca înainte.)
Bun venit, părinte.

DUCELE
Duhurile nopţii cele bune şi curate să te apere,
Onorabile temnicer! Cine-a mai trecut pe aici?

TEMNICERUL
Nimeni, de când a sunat stingerea.

DUCELE
Nici Isabella?

TEMNICERUL
Nici.

DUCELE
Atunci vor veni ei curând.

....

TEMNICERUL
Spre binele lui Claudio?

DUCELE
Avem ceva speranţă.

TEMNICERUL
Locţiitorul e un om crud.

....

DUCELE
Nu, nu; el îşi trăieşte viaţa potrivit
Cu ştreangul şi satârul marii lui justiţii:
Prin înfrânare în propria fire el supune
Ceea ce, guvernând, struneşte la ceilalţi:
De-ar fi şi el prins cu purtări pe care
Le osândeşte în cetate, i-ai zice tiran;
Numai că, pe cât se vede, este un om drept.
(Ciocănituri dinăuntru.)
Au venit acum.
(Iese TEMNICERUL)
Un om blând temnicerul ăsta: mai rar lucru
Ditamai temnicer să fie prietenos cu oamenii.
(Ciocănituri dinăuntru.)
Hei! Ce-i gălăgia asta? E grăbit nevoie mare
Mai-mai să spargă uşa cu pumnii.

TEMNICERUL *(intrând)*
Trebuie s-aştepte până se duce paznicul
Să deschidă: i-am dat poruncă.

DUCELE
Încă nu s-a primit graţierea lui Claudio,
Trebuie într-adevăr să moară mâine?

TEMNICERUL
Nu am primit nimic, părinte.

DUCELE
Zorii sunt aproape, temnicer, totuşi,
Până la ziuă or să vină ele veştile.

....

TEMNICERUL
Poate că
Ştii ceva; dar eu nu cred
Să vedem graţierea; asta nu s-a mai întâmplat:
Mai mult, Lord Angelo din jilţul
Judecătorului a întărit în auzul tuturor
Că nu va exista dezlegare.
(Intră Mesagerul)
Uite că vine mesagerul de la el.

....

DUCELE
Şi cu el, iertarea lui Claudio.

MESAGERUL
(dându-i o hârtie)
Stăpânul trimite hârtie; şi prin viu grai vă transmit porunca lui să nu faceţi nici un fel de abatere, nici timp, nici acţiune – de la nimic. Bună dimineaţa; se crapă de ziuă, cum văd.

TEMNICERUL
Voi urma porunca.
(Iese MESAGERUL.)

DUCELE
(Aparte)
Iertarea când se cumpără prin păcat
Cel ce iartă este la fel de vinovat.
Vina se uită fără întârziere
Când este a insului de la putere:
Iertat prin viciu tu dai mila ta la-ntors,
Iubind greşeala, vei ţine şi la păcătos.
Ce veşti aduci?

TEMNICERUL

Am spus eu. Lord Angelo, crezând poate că eu sunt cam moale aici în slujbă, mă trezeşte cu îndemnurile lui nedorite; curios lucru, aşa ceva nu s-a mai întâmplat.

DUCELE

Te rog citeşte.

TEMNICERUL *(Citeşte)*

„Şi chiar dacă se va primi un cuvânt contrar prezentei, Claudio va fi executat la al patrulea ceas al dimineţii; Barnardine va urma după-amiază: spre edificare să-mi fie trimis capul lui Claudio înainte de ora cinci. Să se aplice regulamentul în toate privinţele; depind de aceasta lucruri care nu pot fi dezvăluite în momentul de faţă. Neîndeplinirea ordinului va atrage grave consecinţe." Ce zici, părinte?

DUCELE

Cine e acest Barnardine care trebuie executat după-amiază?

TEMNICER

S-a născut vagabond şi a crescut aici; de nouă ani îl ţinem la puşcărie.

DUCELE

Cum se face că ducele nici nu l-a eliberat, nici nu l-a executat? Am auzit că mereu făcea aşa.

TEMNICER
Tovarăşii lui Barnadine au cerut comutare de multe ori: drept este că fapta lui n-a fost dovedită fără putinţă de îndoială, până la momentul când a ajuns la guvernare Lordul Angelo.

DUCELE
Acum lucrurile sunt mai clare?

TEMNICER
Clare, da, el nu a negat.

DUCELE
S-a purtat bine la închisoare? I s-a mai înmuiat sufletul?

TEMNICERUL
El gândeşte că moartea o să fie un fel de somn la beţie şi nimic mai rău; e nepăsător, nu are frică de ce a fost, este, ori va să vină, moartea nu-l impresionează deloc, deşi e condamnat.

DUCELE
Are nevoie de îndrumare.

TEMNICERUL
Nu prea ascultă: s-a mişcat întotdeauna liber prin puşcărie; poţi să-l şi laşi să fugă, că nu vrea: se îmbată de nu ştiu câte ori pe zi, ori zace beat zile în şir. De multe ori l-am trezit spunându-i că-l ducem la butuc, îi arătam şi „ordinul" pasămite: el rămâne tot nesimţitor!

DUCELE
Să vorbim de asta altă dată. Pe faţa ta văd cinste şi statornicie, temnicer: dacă nu te-am citit eu cum trebuie, înseamnă că mi-am pierdut îndemânarea: dar mă bazez pe simţul meu şi-am să îndrăznesc să mă pun chiar pe mine în joc. Claudio, pentru care ai ordinul de execuţie, nu este mai vinovat decât acuzatorul lui, Angelo. Ca să dovedesc asta, am nevoie de un răgaz de patru zile; pentru care va trebui să-mi faci în acest moment un serviciu primejdios.

....

TEMNICERUL
Ce anume?

DUCELE
Trebuie să amâni execuţia.

TEMNICERUL
Vai mie, cum aş putea, când mi s-a fixat ceasul şi am poruncă drastică să trimit lui Angelo capul? Dintr-o abatere oricât de mică m-ar paşte soarta lui Claudio.

DUCELE
Dacă te laşi condus de cele ce-ţi voi spune, îţi garantez eu siguranţa, prin jurământ mânăstiresc. În zori executaţi-l pe Barnardine şi ţeasta o duceţi lui Angelo.

TEMNICER
Dar Angelo i-a văzut pe amândoi şi-l va cunoaşte.

DUCELE
Oh, moartea deghizează de minune; şi poţi ajuta niţel. Rade-l în cap, leagă-i barba; şi spune că a fost dorinţa penitentului să fie astfel dezgolit pentru moarte: de fapt aşa se şi petrec lucrurile. Şi dacă pe lângă mulţumiri ar fi să ţi se întâmple ceva, pe sfântul patron al ordinului meu, pentru tine am să-mi pun zălog şi viaţa.

TEMNICERUL
Să-mi fie cu iertare, părinte, asta e împotriva jurământului meu.

DUCELE
Jurământul l-ai depus în faţa ducelui, sau a locţiitorului?

TEMNICERUL
În faţa lui, a înlocuitorului.

DUCELE
Consideri că n-ar fi o încălcare, dacă însuşi ducele îţi garantează dreptatea faptei?

TEMNICERUL
Şi asta cum? E posibil?

DUCELE
Nu posibil, ci sigur. Dar cum te văd înfricoşat – şi nici rasa mea, nici cuvântul, nici făgăduiala ce-ţi fac nu te pot linişti, voi merge mai departe decât mă gândisem, ca să-ţi înlătur neliniştea. Iată aici litera şi pecetea ducelui: îi ştii scrisul, nu mă îndoiesc; şi nici pecetea nu-ţi este necunoscută.

....

TEMNICERUL
Le ştiu pe amândouă.

DUCELE
Ducele se va întoarce, asta scrie aici: vei citi şi singur, în linişte; el vine peste două zile. Angelo nu ştie, azi va primi nişte scrisori în care se spune cu totul altceva; că ducele a murit poate, sau că e la mânăstire; dar în hârtiile de faţă vei găsi altceva. Iată, luceafărul a răsărit, e semn ca păstorul să scoată oile la păscut. Nu fi mirat de felul cum se petrec lucrurile: vei trece mai uşor peste greutăţi dacă le cunoşti. Cheamă călăul, să taie capul lui Barnardine: îl voi spovedi ca să-l pregătesc pentru o lume mai bună. Eşti uimit; dar, uite, asta îţi va risipi îndoiala.

....

Să mergem, începe să se lumineze.
(Ies.)

SCENA III.

Altă încăpere închisoare.
(Intră POMPEY)

POMPEY

Am pe aici o mulţime de cunoscuţi... ca la bordel: ce mai, parc-aş fi chiar la tractir la coana Overdone, că au strâns ăştia aici o grămadă din clienţii ei. Întâi, domnişoru' Rash; repezitul ăsta dădea camătă şi a luat în schimb marfă la negru, hârtie de ambalaj şi rădăcină de putut în valoare de cinşpe duzini de lire, plus şaptişpe, din care-a scos cinci mărci bani peşin, atâta: rădăcina de ghimbir n-a mai fost la căutare, că la ciumă toate babele au dat ortu' popii. Apoi săltăreţul domnişor Caper, pe care l-a dat în gât un negustor de pânzeturi de lux şi catifele, meşterul Three-Pile, pentru patru costume din satin de culoarea piersicii şi din asta i s-a tras că l-au costumat cerşetor. Mai sunt şi alţii: junele Dizy ăla cu zarurile, tinerelul domnişor Deep-vow, cel mai spurcat la gură, domnişorul Copperspur, că bine-i zice gablonţ, Starve-lackey, cel mai mare scârţan, recunoscut meşter al spadei şi pumnalului, cămătarul Drop-heir cel tânăr, un slăbănog chelbos care l-a spintecat pe pofticiosul de Pudding, apoi maestrul Forthlight, fioros la turnire, dar şi viteazul gentilom Shooty, mare călător cu fundele-atâta la încălţări, mai e şi Half-Can, spaima

stabilamentelor, care l-a înjunghiat pe Pots şi alţi vreo patruzeci, toţi au fost muşterii la noi şi-acum uite-i cum strigă prin gratii „Făceţi-vă milă şi pomană, aşa să vă ajute Dumnezeu".

(Intră ABHORSON)

ABHORSON
Băiatu', adu-l încoace pe Barnardine.

POMPEY
Domnişoru' Barnardine! Trebuie să te scoli, ca să te spânzure. Domnişoru' Barnardine!

ABHORSON
Hei, hei Barnardine!

BARNARDINE
(Înăuntru)
Dar-ar buba neagră-n gâtu' vostru! Ce e gălăgia asta? Voi cine sunteţi?

POMPEY
Prietenii tăi, cin-să fie; e gâdea. Fii bun şi te scoală, să te descăpăţânăm.

BARNARDINE

(Înăuntru)

Pleacă de-aici, împuţitule, afară! Mie mi-e somn.

ABHORSON

Spune-i că trebuie să se trezească – repede.

POMPEY

Te rog frumos, domnişorule Barnardine, scoală-te numai până te execută – şi dup-aia dormi.

ABHORSON

Intră la el şi scoate-l din bârlog.

POMPEY

Vine el, domnule, vine şi singur. Aud că fâşâie prin paie.

ABHORSON

Securea ai pus-o pe butuc?

POMPEY

Totul e pregătit, domnule.

(Intră BARNARDINE)

BARNARDINE
Cum mai e treaba, Abhorson? Ce mai e nou?

ABHORSON
Aş vrea să-ţi spui rugăciunile, serios, omule; că, uite, a venit ordin.

BARNARDINE
Ce nemernic mai eşti, păi am băut toată noaptea; nu sunt în formă.

....

POMPEY
Cu-atât mai bine; că ăla care-a băut noaptea şi-l spânzură dis-de-dimineaţă o să doarmă cu-atât mai ţeapăn a doua zi.

ABHORSON
Ia uite, domne, ţi-a venit duhovnicul: ce, crezi că glumim?

(Intră DUCELE deghizat ca înainte.)

DUCELE
Domnule, prin harul meu şi auzind cât de devreme trebuie să pleci dintre noi, am venit să-ţi dau sfat şi alinare. Să ne rugăm împreună.

BARNARDINE
Tu, popo! nu sunt eu ăla – c-am băut toată noaptea şi-mi trebuie mai multă vreme să mă pregătesc, dacă nu m-or ciomăgi ăştia la creieri. Eu nu-mi dau consimţământul să mor azi, asta să fie clar.

DUCELE
Oh, domnule, trebuie: din inima mea te rog
Priveşte cu suflet la călătoria ce te-aşteaptă.

BARNARDINE
Eu mă jur aşa, că nu mor azi şi nu mă convinge nimeni pe mine.

DUCELE
Dar ascultă.

BARNARDINE
Nici un cuvânt: dacă ai ceva de spus, vii la celulă; că eu azi nu ies.
(Iese.)

DUCELE
Ăsta nu-i bun nici să trăiască nici să moară. Ah,
Inimă de piatră! Duceţi-l la butuc, băieţi.

(Ies ABHORSON şi POMPEY, intră iar TEMNICERUL)

TEMNICERUL
Cum l-ai găsit acum pe osândit?

DUCELE
O fiinţă nepregătită, e nepotrivit pentru moarte;
Să-l executăm în starea asta
Ar fi condamnabil.

TEMNICERUL
Aici la noi, părinte, în dimineaţa asta
A murit de aprindere unul Ragozine,
Un pirat de spaima lumii,
Cam de leatul lui Claudio; la barbă şi păr
Sunt la fel amândoi. Ce-ar fi să-l scutim
Pe renegat, până e gata; iar lui Angelo

Îi dăm căpăţâna lui Ragozine
Dacă tot seamănă cu a lui Claudio?

DUCELE
O întâmplare pe care soarta ne-o dăruieşte!
Trimite repede ţeasta; se apropie ora
Impusă de Angelo: ai grijă să se facă
Exact cum e porunca; iar eu îl lămuresc
Pe scandalagiu să moară de bună voie.

TEMNICERUL
Se va face întocmai, cuvioase.
Dar Barnardine trebuie să moară după-amiază:
Şi cum să-l ţinem noi pe Claudio în viaţă
Fără ca eu să fiu în primejdie când s-o afla
Că nu a murit?

DUCELE
Uite cum procedăm.
Du-i jos, în catacombe, pe Barnardine şi Claudio:
Până să facă soarele de două ori plecăciune

La ce-i dedesubt, tu vei fi
În deplină siguranţă.

TEMNICERUL
Mă supun cu totul şi de bună voie.

DUCELE
Repede, trimite la Angelo căpăţâna.
(Iese TEMNICERUL)
Acum să ticluiesc scrisori pentru Angelo –
Chiar temnicerul le va duce şi din ele
Să reiasă că eu nu-s departe de casă şi
Mă pregătesc pentru intrarea
Publică: el să mă întâmpine
La fântâna făcătoare de minuni
O leghe mai jos de cetate; de acolo
Măsurat, pe rând şi după canoane
Vom porni alături de Angelo.
(Reintră TEMNICERUL)

TEMNICERUL
Uite capul; o să-l duc chiar eu.

DUCELE
E bine. Întoarce-te repede;
Trebuie să discutăm nişte lucruri
De care doar tu vei afla.

TEMNICERUL
Se va face totul în grabă.

(Iese.)

ISABELLA
(Înăuntru)
Pace la toată lumea, hei, unde sunteţi?

DUCELE
E vocea Isabellei. A venit să afle
Dacă s-a primit graţierea fratelui.
Dar n-am să-i spun că totul merge bine

Ca să aibă, în disperarea ei, o bucurie
Dumnezeiască exact când se-aşteaptă mai puţin.

(Intră ISABELLA)

ISABELLA
Salut, cu voia dumitale!

DUCELE
Bună dimineaţa, fiica mea frumoasă şi plină de graţie.

....

ISABELLA
Bună, când urarea mi-o face un om sfinţit.
A trimis locţiitorul iertarea fratelui meu?

DUCELE
Fratele tău, Isabel, a fost eliberat din lumea asta:
I-au tăiat capul şi i l-au trimis lui Angelo.

ISABELLA
Nu, nu se poate.

....

DUCELE
Aşa este: fiica mea, tu arată puterea
De-a îndura.

ISABELLA
Ah, mă duc să-i smulg lui Angelo ochii din cap!

DUCELE
Nu te va primi.

ISABELLA
.... Nefericit Claudio! nenorocită Isabellă! ....
O lume a răului! Angelo blestemat!

DUCELE
Asta nu-i face lui niciun rău, nici ţie vreun bine;
Stăpâneşte-te; lasă-ţi grija în seama Domnului.
Ascultă ce am a-ţi spune şi vei găsi
Adevărul curat în fiecare silabă:
Mâine ducele se întoarce; nu, şterge-ţi ochii;
Cineva de la mânăstire şi duhovnicul

Mi-au dat de ştire: ducele a trimis vorbă
Lui Escalus şi Angelo, care se pregătesc
Să-l primească la poarta cetăţii şi să-i redea
Puterea. Dacă poţi, struneşte-ţi mintea
Spre calea aceea bună, cum o doresc eu
Şi, graţie ducelui, nemernicul va plăti
Pe voia inimii tale – iar gloria
A ta va fi.

ISABELLA
Am să urmez cele ce spui.

....

DUCELE
Să duci scrisoarea asta fratelui Peter;
El m-a vestit că ducele se întoarce:
Prin mărturia asta să afle că îl aştept
Astă-seară la Mariana. Îi voi spune
Povestea ei şi a ta, iar el te va conduce
În faţa ducelui şi a lui Angelo
Ca să-l poţi acuza în faţă. Eu umilul,
Fiind legat prin jurământ divin,

....

N-am să fiu de faţă. Du-te cu scrisoarea:
Tu să ai inima bună, curmă-ţi plânsul năvalnic;
Să nu mai crezi în călugării mei vreodată
Dacă eu te abat din drum. Cine este?

(Intră LUCIO)

LUCIO
Bună ziua. Părinte, unde e temnicerul?

DUCELE
Nu-i aici, domnule.

LUCIO
Oh, mândră Isabella, mi se rupe inima să-ţi văd ochii roşiţi de lacrimi: câtă suferinţă înduri! Eu unul nu mai bag în gură decât apă şi pâine de tărâţe; ca să-mi ţin capul la adăpost, nu mai am curaj să-mi hrănesc pântecul; o singură masă îndestulată şi m-ar lua căldurile. Dar se-aude că ducele vine mâine. Tare mult l-am iubit eu pe fratele tău, Isabella, pe cinstea mea: ar fi trăit şi-acu', dacă aiuritul de moş, ducele-cotloanelor-întunecate, rămânea şi el acasă.

(Iese ISABELLA)

DUCELE
Domnule, ducele nu are de ce să-ţi mulţumească pentru cum vorbeşti despre el; tot e bine că nimic din ce spui n-are a face cu adevărul.

LUCIO
Părinte, nu-l cunoşti: nici nu-ţi închipui ce vânător de fuste e.

DUCELE
Într-o zi ai să răspunzi pentru asta. La revedere.

LUCIO
Ba nu, stai; vin cu tine şi-ţi mai povestesc eu nişte istorii drăgălaşe cu ducele.

DUCELE
Mi-ai povestit destule, domnule, dac-or fi adevărate; şi dacă nu-s adevărate – una singură şi a fost prea mult.

LUCIO
M-au târât o dată în faţa lui, că am făcut uneia un copil.

DUCELE
Adevărat?

LUCIO
Am făcut, zău, dar a trebuit să jur că nu; altfel mă şi-nsurau cu boarfa aia.

DUCELE
Tovărăşia ta o fi plăcută, dar cinstită nu e. Rămâi cu bine.

LUCIO
Hai să te-nsoţesc până la capul străzii: şi dacă nu suferi măscările, o lăsăm mai moale. Eu sunt ca scaiul, cuvioase; rămân lipit.
(Ies.)

SCENA IV.
Odaie în casa lui ANGELO.
(Intră ANGELO şi ESCALUS)

ESCALUS
Fiecare scrisoare spune altceva.

ANGELO
Totul e tulbure şi fără legătură. E-un fel de nebunie în faptele lui: să ne rugăm la Dumnezeu să nu se fi smintit la cap! Şi mă rog de ce să-l întâmpinăm la poartă ca să-i redăm funcţiile?

ESCALUS
Nu-mi dau seama.

ANGELO
Pe urmă, de ce să dăm proclamaţie cu un ceas înaintea sosirii lui că oricine doreşte corectare la o nedreptate să prezinte petiţia pe stradă?

....

ESCALUS
Asta o explică el: vrea să dea răspuns la toate jalbele pe loc, pentru ca nicio intrigă să nu ne afecteze mai târziu.

....

ANGELO
Bine, atunci te rog să dai proclamaţia dis-de-dimineaţă; am să te vizitez şi anunţă pe cei de rangul cuvenit să vină în alai şi să-l întâmpine.

ESCALUS
Aşa voi face. Bun rămas.

ANGELO

Noapte bună.

(ESCALUS iese.)

Ce s-a-ntâmplat mă zdruncină, îmi ia puterile
Mă tulbură de tot. Să necinstesc o fată!
Eu, cu greutatea mea, eu cel ce am impus
Legea care asta condamnă! De n-ar fi
Ruşinea ei că şi-a pierdut fetia,
Oh, cum m-ar mai acuza! Dar judecă şi singură:
Poziţia mea impune respect şi încredere,
Niciun scandal nu mă poate atinge, fiindcă
L-ar distruge pe cel care-a îndrăznit. Claudio
Nu trebuia să moară, dar la tinereţea lui
Zurbavă şi iubitoare de primejdii
S-ar fi răzbunat el într-o zi, să plătească
Asemenea dezonoare. Ah, de-ar fi el în viaţă!
O dată ce am trădat harul din noi
Nimic nu mai merge. Am vrea, însă dăm înapoi.

(Iese.)

SCENA V.

Câmpul din afara oraşului.

(Intră DUCELE în haine ducale şi FRATELE PETER)

DUCELE

Să înmânezi la timp scrisorile astea.

(Îi dă scrisorile.)

Temnicerul ştie ce am plănuit.
Lucrurile s-au pus în mişcare, tu să urmezi
Cele stabilite – şi urmăreşte ţinta
Chiar dacă se mai schimbă câte ceva,
După caz. Du-te la Flavius
Şi spune-i unde mă aflu: înştiinţează
Pe Valentinus, Rowland şi Crassus, pe ei
Invită-i la poarta mare, cu trompeţii;
Dar întâi trimite-l pe Flavius la mine.

FRATELE PETER

Totul se va face în mare grabă. *(Iese.)*

(Intră VARRIUS)

DUCELE

Mulţumesc ţie, Varrius; ai venit repede:
Să facem câţiva paşi. Îndată ne vor saluta
Şi alţi prieteni, dragă Varrius.
(Ies)

SCENA VI.

Stradă în apropierea porţii oraşului.

(Intră ISABELLA şi MARIANA)

....

ISABELLA

Nu-mi place să vorbesc pe ocolite:
Aş vrea să spun tot adevărul, dar este rolul tău
Să-l acuzi pe Angelo – aşa am fost sfătuită;
Ca să ne-ascundem planul, cum spune cuviosul.

MARIANA

Să-i asculţi sfatul.

....

ISABELLA
Mai mult, mi-a spus că e posibil
Să se ridice împotriva mea, dar eu
Să nu mă tulbur; fiindcă este o doctorie
Cu gust amar, pentru o vindecare dulce.

MARIANA
Aş dori ca fratele Peter...

ISABELLA
O, taci! El tocmai vine.

(Intră Fratele PETER)

FRATELE PETER
Veniţi, v-am găsit un loc potrivit
Să-l puteţi vedea bine pe duce,
El nu va trece pe lângă voi. Trompetele au sunat
De două ori; cetăţenii de vază
Şi-au ocupat locul la poartă, curând
Îşi face intrarea Ducele: gata, să mergem! *(Ies.)*

ACTUL V

SCENA I.

Poarta oraşului.

(MARIANA cu văl pe faţă, ISABELLA şi FRATELE PETER, la locurile lor. Intră DUCELE, VARRIUS, lorzi, ANGELO, ESCALUS, LUCIO, TEMNICERUL, ofiţeri şi cetăţeni, din mai multe direcţii.)

DUCELE
Bine te-am găsit, dragă vere!
Bucuros de revedere, iubite prieten.

....

ANGELO şi ESCALUS
Bine aţi revenit printre noi, domnule!

DUCELE
Din toată inima vă mulţumesc la amândoi.
Am întrebat şi mi s-a povestit de bunătatea
Dreptăţii pe care aţi adus-o-n ţară
De-aceea vă aduc o mulţumire publică
Mai înainte de-a vă răsplăti.

....

ANGELO
Vă sunt îndatorat.

DUCELE
Meritul tău grăieşte, e răsunător;
Nu-l ferec eu în catacomba pieptului
Când lui i se cuvine, scrisă cu litere De aramă, o cetate care să-l apere
De dintele timpului şi de uitare.
Dă-mi mâna, să arătăm supuşilor
Că gloria ce se vede oglindeşte daruri
Lăuntrice, nevăzute. Vino, Escalus,
Vei păşi de cealaltă mână a noastră;
Amândoi îmi sunteţi un sprijin de nădejde.

(Intră FRATELE PETER şi ISABELLA.)

FRATELE PETER
A venit timpul tău: vorbeşte cu glas tare, îngenunchează dinaintea lui.

ISABELLA
Dreptate cer, oh, duce domnitor! Priviţi

Spre ea, nedreptăţita, o fată – aş fi spus!
Domnia voastră să nu coborâţi privirea la alte
Lucruri, ascultaţi plângerea mea întâi de toate
Şi faceţi dreptate, dreptate, dreptate, dreptate!

DUCELE
Care-i nedreptatea: cine? cum? Zi, pe scurt.
Să-ţi facă Lordul Angelo dreptate.
Mărturiseşte-i lui ce a fost.

ISABELLA
O, domnule duce,
Mă-ndemnaţi să caut mântuire la diavolul însuşi:
Ascultaţi-mă chiar dumneavoastră; şi eu, vorbind,
Dacă nu sunt crezută voi fi pedepsită,
Dacă aflu crezare, mi se va face dreptate.
Ascultaţi-mă!

ANGELO
Domnule, mă tem că fata... are mintea... dusă:
A intervenit pentru fratele ei la mine.

El a fost decapitat după lege...

ISABELLA
După lege...

ANGELO
Fata va spune lucruri muşcătoare şi ciudate.

ISABELLA
Da, ciudate, dar adevărate lucruri am să spun:
Angelo a jurat strâmb; nu e ciudat?
....
Angelo este ucigaş; nu e ciudat?
Angelo a preacurvit hoţeşte,
E un făţarnic, un siluitor de fecioară;
Nu e ciudat şi iar ciudat?

DUCELE
Ba, de zece ori ciudat.

ISABELLA
Aşa cum el este Angelo în adevăr

La fel sunt adevăr aceste lucruri ciudate:
Înzecit sunt de adevărate; căci adevărul
Rămâne adevăr până la urma socotelilor.

DUCELE
Luaţi-o de aici! Biata făptură,
Vorbeşte mintea ei bolnavă şi nu ea.

ISABELLA
Să mă credeţi, domnule, vă conjur,
Alinare există şi într-o altă lume,
Nu îmi nesocotiţi dreptatea, gândind
Că-s nebună! Un lucru nu este imposibil
Doar pentru că pare de necrezut:
Nu este imposibil ca un mare nemernic
Să pară drept, grav, sfios, desăvârşit
Asemeni lui Angelo; care şi el, cu toate
Însemnele, titlurile şi gloria lui poate fi
Ticălosul ticăloşilor; credeţi-mă:
Ar fi bine să nu fie-aşa; însă de fapt e mai rău,
Dacă eu aş găsi răului mai multe nume.

DUCELE
Pe cinstea mea,
Dacă-i nebună – şi cred că este –
Are o nebunie cu miez,
O deducţie în cascadă cum a făcut ea
N-am mai auzit la un nebun.

ISABELLA
Nobile duce,
Lăsaţi astea – şi nu dispreţuiţi gândirea
Celor de rang mic; mai bine gândiţi
.... Cum să fie scos la lumină adevărul ascuns, ...
Înlăturând minciuna vândută ca adevăr.

DUCELE
Mulţi oameni întregi la minte
Nu au raţiune cum are ea. Ce zici?

ISABELLA
Eu sunt sora lui Claudio,
El a fost osândit la tăierea capului

Pentru comitere de păcat trupesc;
Angelo a dat condamnarea: eu sunt novice
Şi la el m-a trimis fratele meu; unul Lucio
Pe atunci mesager --

LUCIO
Prezent, cu voia dumneavoastră:
M-am dus la ea din partea lui Claudio, că doream
Să-şi încerce fata norocul pe lângă Lord Angelo,
Pentru iertarea lui frati-so.

....

ISABELLA
El este, într-adevăr.

DUCELE
Nu te-a pus nimeni să vorbeşti.

LUCIO
Nu, înălţime;
Dar nici să tac.

....

DUCELE
Îţi spun acum;
Şi ţine minte: când vine rândul tău
Roagă-te Domnului să vorbeşti
Numai ce trebuie.

LUCIO
La ordin, domnule.

DUCELE
Vezi să nu fie ordin de arestare. Bagă de seamă.

ISABELLA
Domnul a spus câte ceva din povestea mea --

LUCIO
Just.

DUCELE
O fi just; dar nu e just să vorbeşti
Când nu e rândul tău. Spune acum.

ISABELLA
M-am dus
La acest ticălos şi împieliţat înlocuitor...

DUCELE
Vorbeşti fără măsură.

ISABELLA
Iertare;
Dar aşa o cere cazul.

....

DUCELE
Înţeleg. Treci la caz, aşadar.

ISABELLA
Pe scurt, n-am să vă povestesc de-a fir a păr,
Cum l-am rugat şi am plâns în genunchi,
Şi cum m-a respins şi ce i-am răspuns –
Ar fi prea lung; vă spun doar sfârşitul de coşmar
Acum, înfrântă de ruşine şi durere:
Ca să-mi elibereze fratele, el

....

A cerut o plată – trupul meu neîntinat
Să-l las pradă pornirilor lui sălbatice
Şi desfrânate; după lungi discuţii,
Mila de soră a fost mai tare decât onoarea,
Şi i-am cedat: însă în zori, cu poftele
Satisfăcute, el trimite ordin
Şi fratele meu este decapitat.

DUCELE
Aiurea, nu cred!!

....

ISABELLA
Ce bine-ar fi să fie aiurea, dar acesta e purul adevăr!

DUCELE
O, Dumnezeule – vai ţie, că nu ştii ce spui,
Ori unelteşti cu viclenie murdară
Împotriva onoarei lui. Mai întâi Angelo
Este un om fără pată. Apoi ce raţiune
Ar avea să vâneze fără milă nişte păcate
Pe care le-ar comite şi el: dacă greşea cum spui

....

Ar fi judecat prin el însuşi fapta fratelui tău
Şi nu l-ar mai fi decapitat. Cine te foloseşte?
Spune adevărul, vorbeşte pe loc!
Cine te-a trimis pe tine să faci plângere?

ISABELLA
Asta e tot?
Voi, oştiri cereşti, daţi-mi harul să îndur
Până ce vine vremea dezvăluirii,
Să vedem ce se ascunde sub glorioasa faţadă!
Domnul să vă aibe în pază, domnule
În pustiu am vorbit şi plec nedreptăţită.

DUCELE
Ştiu că vrei să pleci. Gardă!
La puşcărie cu ea! Nu vom îngădui
Ca asemenea blasfemii să-l atingă pe cel
Care ne e atât de apropiat. Este o uneltire!
Cine a mai ştiut că te prezinţi aici?

ISABELLA
Părintele Lodowick, bine era să fi venit.

DUCELE
Părinte în spirit vrei să spui. Cine-l cunoaşte?

LUCIO
Îl cunosc eu, înălţime; îşi bagă nasul peste tot;
Nu-mi place popa ăsta: dacă n-avea rasă pe el,
Îl scărmănam de nu se vedea, pentru cum a scornit
Vorbe despre dumneavoastră, în absenţă.

....

DUCELE
Mă vorbea de rău? Ia uite ce călugăr!
În plus, o aţâţă şi pe amărâta asta
Împotriva locţiitorului! Să-l găsiţi pe călugăr.

LUCIO
Ieri noapte i-am văzut şi pe el şi pe ea
La puşcărie: un călugăr deocheat,
Uns cu toate alifiile.

....

FRATELE PETER

Fiţi binecuvântat, domnule!
Am stat deoparte auzind toate câte
Aţi fost silit să ascultaţi. Întâi, femeia
A ponegrit locţiitorul pe nedrept –
El de ea nici nu s-a atins, nu s-a pângărit,
Dar neprihănită este şi ea, ca unul nenăscut.

DUCELE

Avem aceeaşi convingere.
Ştii pe-acest frate Lodowick de care se face vorbire?

....

FRATELE PETER

Îl ştiu de om cucernic şi cuminte;
Nu se-amestecă în treburi ale lumii, politichii,
Cum spune domnul; şi din câte ştiu
Pe dumneavoastră nu vă vorbeşte de rău.

....

LUCIO

Multe lucruri strâmbe a scos omul ăsta pe gură despre duce, puteţi să mă credeţi.

FRATELE PETER

Va veni el într-o zi să se dezvinovăţească;
Dar acum e bolnav, domnule,
De o febră rară. Când a aflat
Că se pregăteşte plângere împotriva
Lordului Angelo, el mi-a cerut să vin
Şi să pun mărturie în locul lui
Despre ce este adevărat şi ce nu; lucruri clare,
Când îl veţi chema el le va dovedi
Sub jurământ. Dar întâi femeia –
Ea va mărturisi şi nobilul Angelo
Va fi absolvit de această acuzaţie
Publică şi în persoană – minciuna
Dovedindu-se după cum a fost.

DUCELE

S-o ascultăm atunci, sfinţite.

(ISABELLA este luată de gărzi; MARIANA vine în faţă.)

Nu-ţi vine să zâmbeşti, Lord Angelo?

Doamne, câtă josnicie şi deşertăciune!
Mai aduceţi nişte bănci. Vere Angelo, eu
N-am să iau parte; sunt imparţial; vei judeca
În propria cauză. Ea este martora?
Să se arate la faţă, apoi să vorbească.

MARIANA
Să-mi fie cu iertare; eu nu-mi scot vălul
Dacă nu mi-o cere soţul meu.

DUCELE
Ce, eşti măritată?

MARIANA
Nu, domnule.

DUCELE
Fată mare?

MARIANA
Nu, domnule.

DUCELE
Văduvă atunci?

MARIANA
Nici asta.

DUCELE
Atunci nu eşti nimic: nici fată mare, nici văduvă şi nici nevastă?

LUCIO
Măria ta, o fi vo curvă; că multe din ele tot aşa nu sunt nici fete mari, nici văduve şi nici neveste.

DUCELE
Daţi-i ăluia peste gură: aş vrea să văd,
Când se va apăra pe el, tot aşa turuie?

LUCIO
Prea bine, înălţime.

MARIANA
Mărturisesc că n-am fost măritată;

Şi, recunosc, nu sunt fecioară:
Pe soţul meu l-am cunoscut; dar el
Nu ştie că m-a cunoscut.

LUCIO
Adică era beat, înălţime: altfel n-are cum.

DUCELE
Păcat că nu eşti tu beat mort, s-avem un pic de linişte!

LUCIO
Prea bine, domnule.

DUCELE
Mărturia nu are legătură cu Lordul Angelo.

MARIANA
Ajung imediat la asta, domnule.
Ea, care-l învinuieşte de păcat trupesc,
Pe însuşi soţul meu îl acuză de acest
Păcat, petrecut chiar la momentul

Când, jur acum, eu l-am ţinut în braţe
Şi ne-am iubit deplin.

ANGELO
Mai învinuieşte şi pe alţii în afara mea?

MARIANA
Nu.

DUCELE
Nu? Dar spuneai de soţul tău...

....

MARIANA
Întocmai, înălţime, de Angelo e vorba,
Crede că nu m-a cunoscut la trup,
El ştie că pe Isabella ar fi cunoscut-o.

....

ANGELO
Curioasă înşelăciune. Vreau să te văd la faţă.

MARIANA
Pentru că mă roagă soţul meu, am să scot vălul.
(Scoate vălul.)
Angelo, crud bărbat, iată-mi faţa,
Cândva jurai că are preţ în ochii tăi;
Şi iată mâna mea, unită cu a ta
Sub pecete şi contract; iar acesta e trupul
Care în locul Isabellei s-a aşternut, Şi ţi-a dăruit ţie plăcerea aceea,
Într-o făptură imaginată.

DUCELE
O cunoşti pe femeie?

LUCIO
Da, trupeşte, ea aşa spune.

DUCELE
Destul, băiete!

LUCIO
Destul, domnule.

ANGELO
Da, măria ta, o cunosc pe femeie:
Acum vreo cinci ani a fost vorba
Să ne căsătorim; logodna s-a rupt,
În parte fiindcă zestrea discutată
A fost sub aşteptări, dar mai ales
Din cauza faimei ei
De uşurătate: sunt cinci ani de când
N-am mai vorbit, n-am văzut-o, n-am auzit de ea,
Jur pe onoare şi credinţă.

....

MARIANA
Nobile prinţ,
Cum lumina vine din cer şi vorba din respirare
Cum există sens în adevăr şi adevăr în virtute
Tot astfel sunt eu soţia acestui bărbat
Cu tăria ce-o dă jurământul: eu am fost
În grădina lui marţi noapte şi acolo în chioşc
El ca soţie m-a cunoscut. E adevărul curat,
Îngăduie din genunchi să mă ridic
Sau rămân aici nemişcătoare

....

Ca un monument!

ANGELO
N-am găsit nici un motiv să zâmbesc:
Domnule, îngăduie să fac apel la lege,
Nu mai pot răbda. Văd bine
Că bietele nebune au ajuns
Uneltele cuiva mult mai puternic
Şi care le provoacă: domnule, cer permisiunea
Să dau la iveală complotul.

....

DUCELE
Da, cu toată inima,
Să-i pedepseşti după pofta inimii.
Călugăr fără minte – femeie ticăloasă
În cârdăşie cu aceea care s-a ridicat,
Dacă-ţi treci jurământul şi prin toţi sfinţii
Pe Angelo crezi că-l vei învinge, la valoarea
Lui, la încrederea de care se bucură?
Lord Escalus, stai lângă vărul meu, ajută-l
Să afle din ce vine înşelăciunea asta.

....

Mai este şi călugărul care i-a îndemnat;
Trimiteţi să-l aducă.

FRATELE PETER
Ar fi bine să fie de faţă, domnule, fiindcă el
A dat sfat femeilor să facă plângere:
Temnicerul ştie unde să-l găsească
Şi-l poate aduce.

DUCELE
Mergi pe loc şi ocupă-te de asta.
(Iese TEMNICERUL)
Tu, nobile văr, având deplină autoritate
În privinţa aceasta
Ocupă-te de problemele tale
Cum socoteşti că-i mai bine pentru sentinţă:
Eu plec o clipă; voi staţi să lămuriţi
Toate clevetirile.

ESCALUS
Ne vom da toată străduinţa.

(Iese DUCELE)
Signior Lucio, nu spuneai că fratele Lodowick
Este un om fără onoare?

LUCIO
He-he, vorba ceea: *Cucullus non facit monachum.*. Singurul lucru cinstit la el sunt odăjdiile; a vorbit mari urâciuni despre duce.

ESCALUS
Te rugăm să stai aici până vine şi să depui mărturie împotriva lui: trebuie supus atenţiei noastre părinţelul.

....

LUCIO
Nu mai puţin ca oricare altul cât e Viena asta de mare, pe cuvânt.

ESCALUS
Adu-o pe numita Isabella; vreau să vorbesc cu ea.
(Iese Slujitorul.)
Daţi-mi voie s-o cercetez eu; să vedeţi cum o-ncolţesc.

LUCIO
Nu mai îndeaproape ca el, după cum spunea chiar dumneaei.

....

ESCALUS
Ce zici?

LUCIO
Zău mă gândesc, dac-o încolţeşti domnia ta într-un fel, adică privat, poate mărturiseşte mai curând: că public s-o ruşina.

ESCALUS
O să lucrez cu ea pe ocolite, mai... la umbră.

LUCIO
Păi, aşa merg lucrurile, uşor luminează femeile în miez de noapte.

(Intră iar ofiţerii cu ISABELLA şi TEMNICERUL cu DUCELE în haine călugăreşti)

ESCALUS
Intră, femeie: este aici o doamnă care neagă tot ce ne-ai spus.

LUCIO
Domnul meu, iacătă şi ticălosul de care v-am zis; uite că-l aduce temnicerul.

ESCALUS
La timp a sosit: nu vorbi cu el până nu te-ntrebăm noi.

LUCIO
Tac, gata.

ESCALUS
Apropie-te, omule: ai îndemnat femeile-acestea
Să-l ponegrească pe Lordul Angelo? Ele aşa susţin.

DUCELE
....
Fals.
....

ESCALUS
Cum! Ştii unde te afli?

DUCELE
Tot respectul pentru poziţie! Dar şi pe diavol
Îl mai respectă unii, că stă pe tron de foc!
Unde este ducele? El ar trebui să m-asculte.

ESCALUS
Ducele este în noi; şi noi te vom audia:
Să răspunzi cu sinceritate.

DUCELE
Cu îndrăzneală, cel puţin. Dar, biete suflete
În bârlogul vulpii căutaţi voi mielul?
Nicio nădejde! Ducele a plecat?
Atunci s-a dus şi dreptatea voastră. Un duce
Nedrept, el a respins ruga voastră de dreptate
Şi v-a lăsat în puterea judecăţii acelui mişel
Pe care voi aţi venit să-l acuzaţi.

LUCIO
Ăsta-i nepricopsitul de care vă spuneam.

ESCALUS
Hei, tu călugăr necuvios şi spurcat,
Nu-ţi ajunge că ai împins femeile astea
La sperjur împotriva unui om vrednic
Dar acum îl faci mişel în faţă

Cu vorbe de ocară? Ba ţinteşti mai departe,
Să-l atingi pe duce, că ar fi nedrept?
Luaţi-l; să fie tras pe roată! Te zdrumicăm noi
Bucată cu bucată şi aflăm în ce scop.
Şi care anume e „nedreptatea".

DUCELE

Nu te înfierbânta aşa; ducele n-ar îndrăzni
Să mă tragă nici de-un deget, cum nu s-ar trage
Singur pe roată: eu nu-i sunt supus lui,
Fiindcă nu-s din partea locului. Am treburile mele,
Am venit la Viena doar ca privitor; am văzut
Corupţia şi stricăciunea fierbând cu bulbuci,
Pân-au dat din cazan pe afară; legi sunt la toate
Păcatele, dar ei întorc păcatele din condei
Până când legile mari şi tari ajung nişte glume,
Ca la bărbier – te uiţi la ele şi te ia râsul.

ESCALUS

Ofensă la adresa statului! Puşcăria te mănâncă !

ANGELO
Ce dovezi ai împotriva lui, Signior Lucio?
Ăsta e individul despre care ne-ai povestit?

LUCIO
El e, înălţimea ta. Ia hai mitocane! chelbosule! mă cunoşti?

DUCELE
Mi-aduc aminte de tine după voce: te-am întâlnit la închisoare, când era ducele plecat.

LUCIO
Oh, aşa? Îţi mai aduci aminte cum vorbeai despre duce?

DUCELE
Cât se poate de bine.

LUCIO
Sigur-sigur? Ia zi, chiar este ducele, cum ziceai, un laş, un zăpăuc, un codoş fără leac?

DUCELE
Ar trebui, domnule, întâi să schimbi locul cu mine şi pe urmă să-mi pui asemenea vorbe în gură: fiindcă tu ai vorbit aşa despre el; ba şi mai rău.

LUCIO
I-auzi, blestematul! Nu ţi-am dat eu una în nas, de cât îl blagosloveai în felul ăsta?

DUCELE
Insist că eu pe duce îl iubesc ca pe mine însumi.

ANGELO
Ascultaţi cum o-ntoarce, nemernicul şi vânzătorul, după atâtea vorbe de ocară.

ESCALUS
N-avem ce vorbi cu unul ca el. La carceră! Unde-i temnicerul? Du-l la puşcărie! În lanţuri: să nu mai scoată o vorbă. Târâturile-alea tot aşa, să fie luate pe sus, cu tovarăşul lor cu tot!

DUCELE
(Temnicerului)
Stai, domnule; aşteaptă puţin.

ANGELO
Ce, nu se lasă? Ajută-l tu, Lucio.

LUCIO
Vino, domnu', ia hai încoa'. Ptiu! Ce ţii gluga-n cap, stricatule, făţarnicule, încoronatule cu chelie!? Arată-te la faţă, pungaşule, dar-ar sfrenţea-n tine să dea! Să-ţi vedem mutra ta nărăvită, câine mâncător de oiţe ce eşti, că gata, într-un ceas ai şi ajuns în furci. Nu dai odată gluga aia jos?

(Trage gluga de călugăr şi îl descoperă pe DUCE)

DUCELE
Eşti primul ticălos care-a făcut vreodată un duce.
Temnicer, liberează-i mai întâi pe cei trei.
(Lui LUCIO)
Nu te furişa de aici; călugărul
Are o vorbă cu tine. Să-l reţineţi.

LUCIO
S-ar putea să fie mai rău ca spânzurătoarea.

DUCELE

(Lui ESCALUS)

Te iert pentru ce ai vorbit: şezi:
Împrumutăm locul de la el.

(Lui ANGELO)

Cu voia ta, domnule.
Mai e cuvânt în tine, gând sau
îndrăzneală
Prin care să-ţi duci funcţia? Dacă mai
este,
Pe asta să te bizui până-mi spun şi eu
povestea,
Doar pân-atunci să mai rezişti.

ANGELO

O, temut stăpân,
Mai vinovat aş fi decât mi-e vina
De-aş crede că am fost ascuns privirii
Când văd cum voi, precum forţa divină,
Toţi paşii mi i-aţi observat. Vă rog, domnule,
Nu mai zăboviţi cu-ntreaga adunare

Asupra dizgraţiei mele, judecata să fie
Mărturisirea mea, sentinţa şi imediat
Moartea – asta e singura mea rugăminte.

DUCELE
Mariana, vino.
Angelo, ai avut cu femeia asta contract de logodnă?

ANGELO
Da, domnule.

....

DUCELE
Atunci o vei lua pe loc de soţie. Părinte
Fă-ţi datoria; căsătoria fiind consumată,
El revine aici. Temnicer, ai să-l însoţeşti.

(Ies ANGELO, MARIANA, FRATELE PETER şi TEMNICERUL)

ESCALUS
Dezonoarea lui mă uimeşte, domnule, mai mult
Decât ciudăţenia celor întâmplate.

....

DUCELE
Vino, Isabella.
Călugărul este acum prinţul tău: eu până aici
M-am dedicat şi am slujit durerii tale.
Acum mi-am schimbat hainele, dar sufletul nu.
Rămân la serviciile tale.

ISABELLA
Oh, iertare vă cer
Că eu, vasala, v-am pricinuit astfel de greutăţi
Necunoscându-vă!

....

....

DUCELE
Iertată eşti, Isabella: iar acum,
Dragă fată, fii şi tu dăruitoare.
Ţi-e inima grea de moartea fratelui, ştiu;
Te întrebi poate de ce am lucrat din umbră,
Să-l scap cu viaţă, în loc să-mi arăt mai curând
Puterea ascunsa şi să nu-l las să piară.
O, prea-bună fată, ei l-au dat morţii
Cu-atâta grabă - eu aşteptam

Ca totul să se petreacă mai încet:
Şi asta mi-a zădărnicit planul. Pace lui!
Mai bună viaţă dincolo de înfricoşarea morţii,
Decât în spaimă a trăi: alină-ţi sufletul,
Fratele tău este fericit.

ISABELLA
Da, domnul meu.

(Intră iar ANGELO, MARIANA, FRATELE PETER şi TEMNICERUL)

....

DUCELE
Iată-l pe tânărul însurăţel
Cu mintea pipărată, care-a ofensat
Onoarea ta cea straşnic apărată – să-l ierţi
De dragul Marianei: ca judecător, a impus
Sentinţa maximă, când el făcuse-o dublă crimă
Contra castităţii şi a cuvântului dat,
Amândouă în legătură de viaţa fratelui –
Dreptatea legii strigă cu glas mare,
Din gura Lordului Angelo ai auzit-o

....

„Pentru Claudio, un Angelo, pentru moarte, moarte!"
Graba are ecou în grabă, odihna răspunde odihnei;
Ce este asemenea se adună,
MĂSURA este PENTRU MĂSURĂ.
Angelo, păcatul tău se-arată în acest fel;
Poţi nega, dar nu ai drept la altă soartă.
Sentinţa cere moartea pe butuc, acolo unde
Claudio s-a închinat şi a murit. Şi tot aşa, în pripă.
Ridicaţi-l!

MARIANA
Prea nobilul meu domn, eu sper că nu mă amăgiţi,
Chinuitor, cu soţul promis.

DUCELE
Al tău bărbat te-a amăgit că ar fi soţ.
La nuntă m-am gândit ca să-ţi salvez onoarea;
Căci el pe tine te-a fost cunoscut – şi-aceasta
Stricarea vieţii tale ar fi fost,
Iar de pe urma lui – nimic; averea sa
Prin confiscare devenea a noastră – şi-am zis

Că văduvă fiind ai drept la moştenire
Şi ai să-ţi cumperi un bărbat mai bun.

MARIANA
Stăpâne drag,
Eu nu tânjesc la altul, un soţ mai bun nu vreau.

DUCELE
La el nu mai tânji; am hotărât.

MARIANA
Nobil stăpân...

(Îngenunchează.)

DUCELE
Zadarnic mai încerci.
Îl duceţi la execuţie!
(Lui LUCIO)
Iar acum ţi-a venit rândul şi ţie.

MARIANA
Stăpâne milostiv! Isabellă dragă, ia-mi partea;
Cazi în genunchi şi toată viaţa mea
Ţi-o dăruiesc slujindu-te numai pe tine.

DUCELE
De ce-o mai tulburi fără niciun rost:
Ea, dacă va îngenunchea pentru iertare,
Duhul fratelui ei va sfărma bolta sub pământ
Pe Isabella să o smulgă cu oroare.

....

MARIANA
Isabellă iubită,
Isabella, stai în genunchi alături de mine;
Numai ridică mâinile; vorbesc eu. Se spune
Că oamenii buni au şi ei scăderi; însă mulţi
Se îmbunătăţesc, fiindc-au pornit mai de jos:
De ce nu s-ar petrece la fel cu soţul meu?
Isabella, pune genunchiul la pământ.

....

DUCELE
El va muri, din cauza morţii lui Claudio.

ISABELLA
Stăpâne mărinimos,
(Îngenunchează.)
Priveşte o clipă la condamnat de parcă
Fratele meu ar fi în viaţă: într-un fel,
Cred eu, Angelo a fost sincer în fapte
Până i-au căzut ochii pe mine.
De aceea zic să fie lăsat în viaţă. Fratele meu
A suferit condamnarea potrivit greşelii sale:
Iar Angelo
Reaua intenţie n-a reuşit s-o înfăptuiască,
Să fie îngropată ca o simplă intenţie
Care s-a pierdut pe drum: gândurile nu ne ascultă;
Iar intenţiile sunt nişte gânduri, doar atât.

MARIANA
Doar atât, domnule.

DUCELE
Insistaţi fără sorţi de izbândă; sus, vă spun.
M-am mai gândit şi la altă încălcare.
Temnicer, decapitarea lui Claudio s-a făcut
La o oră neobişnuită, pentru ce?

TEMNICERUL
Aşa a fost porunca.

DUCELE
Ai avut ordin?

....

TEMNICERUL
Nu, domnule; a fost un mesaj privat.

DUCELE
Motiv pentru care te eliberez din slujbă:
Dă cheile.

TEMNICERUL
Vă cer iertare, mărite domn:

....

Mi-am zis că o fi eroare, dar n-am fost sigur;
Apoi m-am gândit mai bine, plin de căinţă;
Şi iată am martor – un puşcăriaş,
Care-ar fi fost şi el mort din poruncă privată
Dacă nu-l ocroteam.

DUCELE
Cine este?

TEMNICERUL
Barnardine îi zice.

....

DUCELE
Bine-ar fi fost dacă-l salvai şi pe Claudio.
Adu omul încoace, să-l văd.

(Iese TEMNICERUL.)

ESCALUS
Păcat, Lord Angelo, înţelept cum te-arătai,
Şi plin de învăţătură, chiar atâta să calci

....

De strâmb – şi cu sângele înfierbântat
Şi neîmblânzit la judecata de după.

ANGELO
Îmi pare foarte rău de supărarea ce v-o fac:
Mi-e inima adânc rănită de căinţă,
Mai mult decât iertarea eu moartea mi-o doresc;
Şi vă implor să-mi daţi pedeapsa meritată.

(Intră iar TEMNICERUL, cu BARNARDINE, CLAUDIO acoperit şi JULIETA)

....

DUCELE
Care din ei este Barnardine?

TEMNICERUL
Ăsta, domnule.

DUCELE
Mi-a povestit un călugăr despre el.
Omule, se spune că eşti silnic din fire.
Tu nici nu vrei s-auzi de-o altă lume

Şi după gândul ăsta îţi duci viaţa. Eşti osândit,
Dar te iert de toată greşeala pământească;
Fie îndurarea mea un prilej pentru tine
De a-ţi aşterne vremuri mai bune în viitor.
Îl las în grija ta, părinte. Ăla acoperit cine e?

TEMNICERUL
Un alt puşcăriaş salvat cu viaţă. El trebuia
Să moară când şi-a pierdut Claudio capul;
Este leit Claudio.
(Îl descoperă pe CLAUDIO.)

DUCELE
(ISABELLEI)
Dacă seamănă cu fratele, de dragul tău
Iertat să fie; tot de dragul tău, frumoasă fată,
Eu îţi cer mâna, spune-mi că vei fi a mea.
Şi el îmi devine frate: la vremea potrivită.
Angelo pare şi el să fie în siguranţă;
Îmi pare deodată că ochii-i scânteiază.
Ei, Angelo, iată cum te răsplăteşte răul:

Iubeşte-ţi soţia; a ta este virtutea ei.
Şi chiar pentru mine îmi aflu iertarea în suflet.
Dar e unul aici pe care nu-l pot ierta.
(Lui LUCIO)
Hei, omule, m-ai făcut laş, tâmpit, măgar,
Smucit la cap, înrobit gătelii ca o damă;
Prin ce, mă rog, am binemeritat eu
Să mă preamăreşti în felul ăsta?

LUCIO
Al naibii să fiu, domnule. Vorbeam şi eu cum merge vorba. Pentru asta puteţi să mă spânzuraţi; dar mă gândesc, cu voia dumneavoastră, că mai potrivite ar fi nişte bice.

DUCELE
Biciuit întâi şi spânzurat pe urmă.
Temnicer, vesteşte în tot târgul. S-a arătat aici
O femeie necinstită de omul ăsta de nimic?
Din gura lui am auzit cum se jura că a lăsat
O femeie cu copil. Să vină femeia!
Şi el să se însoare cu ea: după care
Va fi biciuit şi spânzurat.

LUCIO
Vă rog din rărunchii mei, domnule, să nu-mi daţi o curvă de nevastă.
Chiar acuma aţi spus că eu v-am făcut duce:
Atunci asta e răsplata, să mă faceţi pe mine un încornorat?

DUCELE
Cuvântul meu e neclintit, te vei însura cu ea.
Vei fi iertat de insulte; precum şi
De celelalte pedepse. Duceţi-l la închisoare;
Acolo executaţi totul după spusa mea.

....

LUCIO
Să mă-nsuraţi pe mine cu o paraşută,
domnule, e tot una cu moartea la teasc,
storcit colo sub pietre şi cu biciuirea şi cu
spânzurarea la un loc.

DUCELE
Exact ce merită batjocorirea unui prinţ.

(Ies ofiţerii cu LUCIO)

....

DUCELE

Iat-o pe Julieta; Claudio, ai grijă
Să repari tot răul făcut. Mariana,
Veseleşte-te – şi tu, Angelo, s-o iubeşti;
Am spovedit-o pe ea şi e plină de virtute.
Mulţumesc vrednice Escalus, eşti un om bun:
Îţi voi arăta mai târziu recunoştinţa.
Temnicere, laudă ţie pentru secretul ţinut:
Vei fi înălţat în rang de-acum înainte.
Iertare, Angelo, că ţi-am pus la picioare
Capul lui Ragozine în loc de Claudio:
Păcatul se iartă de la sine. Iubită Isabella,
Îţi fac o propunere, iată, este de bine;
Dacă tu bucuroasă mă vei asculta,
Eu voi fi al tău şi vei fi a mea.
Dar veniţi la palat; să vadă oricine
Istoria cum a fost – atât cât se cuvine.

(Ies cu toţii.)

Cortina

Citiţi şi alte cărţi din colecţia de teatru a Editurii LiterNet:

1. George Banu – Livada de vişini, teatrul nostru: jurnal de spectator
2. Petre Barbu – Tatăl nostru care eşti în supermarket
3. Igor Bauersima – norway.today (traducere de Victor Scoradeţ)
4. Georg Büchner – Woyzeck (traducere de Mihaela Sîrbu)
5. Lia Bugnar – Femeia din manuscris / Omul de zăpadă
6. Ştefan Caraman – Morţi şi vii / Santiago el campeon
7. Gianina Cărbunariu – Stop the Tempo! / poimâine alaltăieri
8. A.P. Cehov – Livada de vişini (traducere de Alexa Visarion) / Pescăruşul (traducere de Maria Dinescu şi Andrei Şerban)
9. Teodor Corban – Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte
10. Brian Dykstra – Strangerhorse (traducere de Gabriela Monica Rusu şi Mircea Sorin Rusu)
11. Árpád Göncz – Gratiile (traducere de Anamaria Pop)
12. Thomas Jonigk – Făptaşii (traducere de Victor Scoradeţ)
13. Cristian Juncu – Ciupercutze
14. Franz Xaver Kroetz – 3 piese cu femei (traducere de Victor Scoradeţ)
15. Dea Loher – Legăturile Klarei (traducere de Victor Scoradeţ)
16. Rodica Mandache – Povestea Elisabetei Rizea
17. Roxana Marian – Mede/ea sau Despre fericirea conjugală
18. Péter Nádas – Înmormântarea (traducere de Anamaria Pop)
19. Alina Nelega – Amalia respiră adânc / Decalogul după Hess
20. Tatiana Niculescu Bran – Brâncuşi contra S.U.A.
21. Ioan Peter, Mihai Ignat, Alina Nelega, Peca Ştefan – 4atru piese
22. Cosmin Perţa – Să împuşti iepuri e bine aici
23. Tudor Popescu – 4 comedii
24. Roland Schimmelpfennig – Noapte arabă (traducere de Victor Scoradeţ)
25. William Shakespeare – Lear (traducere de Ioana Ieronim, Andrei Şerban, Daniela Dima)
26. Géza Szőcs – Busurmanii din Crîngul de Jos (traducere de Anamaria Pop)
27. Katalin Thuróczy – Cina zeilor (traducere de Anamaria Pop)
28. Radu Ţuculescu – Bravul nostru Micşa!
29. Andreea Vălean – Eu când vreau să fluier, fluier
30. András Visky – Julieta (traducere de Paul Drumaru)
31. Matei Vişniec – Despre sexul femeii – câmp de luptă în războiul din Bosnia / Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal / Paparazzi sau Cronica unui răsărit de soare avortat
32. Elise Wilk – Pisica verde
33. Antoaneta Zaharia – Jocul

Lista completă a volumelor din colecţia de teatru se află la http://editura.liternet.ro/catalog/toate/0/10/Teatru.html. Lista completă a volumelor publicate de Editura LiterNet se află la http://editura.liternet.ro/catalog.

Toate volumele pot fi descărcate gratuit de pe siteul LiterNet pentru uz personal. Reproducerea lor pe alte siteuri este interzisă.